

// DYRT KONSESJONSBRUDD S. 11

// LAVERE LØNNSOMHET S. 36

// NORSK LANDSVIN TIL KINA S. 32

TREDJE GENERASONS AVLSFOLK SATSER | S. 16

– INGEN GULLGRUVE Å SANERE | S. 24

NYHET!

IDEAL Super

- fôrserien tilpasset superpurka

Svinegenetikk i rask framgang betyr også endring i det ernæringsmessige behovet til dyra. Større krav stilles til fôrleverandør og svineprodusent når det gjelder fôrsammensetning og riktig bruk av fôret for å opprettholde balansen mellom høy ytelse, god helse og dyrevelferd.

Norgesfôr lanserer derfor serien IDEAL Super tilpasset den høyt ytende purkas økte krav til fôret. For å realisere purkas høye potensiale er serien tilsatt nye vitamin - og mineraler med tilnærmet 100% opptak i tarmen. Protein - og energinivået er tilpasset de siste anbefalingene fra Topigs Norsvin.

IDEAL Super bidrar til:

- **Bedre holdbarhet** - sterke bein og gode klauver
- **God helse** - styrket immunforsvar
- **Stabil energibalanse gjennom hele syklusen**
- **Gode produksjonsresultater** - fruktbarhet, melkeproduksjon og kulltilvekst

- **IDEAL S Drektig**
- **IDEAL S Die**
- **IDEAL S Die Ekstra**

«Endelig noen som tar smitte på alvor!»

MRSA-smitte er kanskje noe av det grisebonden frykter mest. Fjøsssystemer har fokus på forebyggende tiltak som gode planløsninger med riktig dyreflyt, puljevis seksjonering og innsleding av personell.

Vår unike glassfiberinnredning er kompakt, lett og sterk, og har hele 10 års garanti. De glatte flatene sikrer god rengjøring og desinfisering som er en meget viktig faktor for å unngå smitte.

Kontakt en av våre rådgivere:

Avdeling Øst:
Hans Trøstheim
E-post: hans@fjossystemer.no
Tel: 917 12 414

Ola Rognlien
E-post: ola@fjossystemer.no
Tel: 906 83 519

Avdeling Vest:
Ole Henry Lid
E-post: lid@fjossystemer.no
Tel: 917 80 702

Kjetil Olsen
E-post: kjetil@fjossystemer.no
Tel: 994 46 840

Avdeling Sør:
Sivert Johnsen
E-post: johnsen@fjossystemer.no
Tel: 48115 565

Avdeling Midt-Norge:
Bjørn Åge Fjeset
E-post: fjeset@fjossystemer.no
Tel: 950 88 849

Einar Myhr
E-post: einar@fjossystemer.no
Tel: 950 77 321

 www.fjossystemer.no

Fjøsssystemer støtter kombinertlandslaget

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Øst
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no

Sør
3178 Våle
Tlf. 33 30 69 61
sor@fjossystemer.no

Vest
4365 Nærbø
Tlf. 51 43 39 60
vest@fjossystemer.no

Nordvest
6770 Nordfjordeid
Tlf. 57 86 25 05
nordvest@fjossystemer.no

Midt
7473 Trondheim
Tlf. 72 89 41 00
midt@fjossystemer.no

Bygg
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
bygg@fjossystemer.no

AVL OG SEMIN	Svine-Norge samlet til et rike [styremedlemmets sak].....	6
	Strategiske ambisjoner [direktøren direkte].....	10
	– For stor risiko med medisinsk sanering.....	28
BYGG OG INVENTAR	– Gildt å jobbe med gris.....	16
	Fakta om Bratland.....	19
DIVERSE	Fire nye cand. Pigs.....	6
DRIFTSLEDELSE	Brudd på husdyrkonsesjonsloven kostet 3,6 millioner.....	11
	– Måtte avslå konsesjonssøknaden.....	12
	Ny tolkning av toårsregelen.....	13
	Slaktegrisstrid i Nordland.....	14
	To konsesjonssaker om driftssamarbeid i Østfold.....	14
DYREVELFERD	Dyrevelferd og halebiting på agendaen i Vestfold.....	34
	Slår oftere til mot dårlig dyrevelferd.....	39
EUROPA	30 kroner kiloen i Liechtenstein, men kun leiejord.....	30
HELSE	SPF-satsing kostet 417 000 – medisinsk sanering.....	22
	– Ingen gullgruve å sanere.....	24
	– APP er den store stygge ulven.....	26
	Ikke alltid vellykket sanering.....	27
	Dette er APP.....	27
	– For stor risiko med medisinsk sanering.....	28
KJØTTMARKED	Fortsatt lavere lønnsomhet [grisebørsen].....	36
LEDER	Dyrt å bryte husdyrkonsesjonsloven.....	5
	Svin blir til gris.....	5
UTDANNING OG KOMPETANSE	Fire nye cand. Pigs.....	6
	Konsesjon erverv fast eiendom [jusspalten].....	40
VERDEN	Topigs Norsvin bygger ny teststasjon i Canada.....	29
	Norsk landsvin på kinesisk jord.....	32
ØKONOMI	Fortsatt lavere lønnsomhet [grisebørsen].....	36

Forsidebilde: Fortsatt lavere lønnsomhet i svineproduksjonen denne høsten enn på samme tid i fjor, men upåklagelig stemning og kontakt mellom dyreeier og dyr i Rogaland likevel.
[Foto: Tore Mælumsæter]

FAGBLAD FOR
SVINEPRODUKSJON

Bladet utgis av Norsvin.
Bladet er medlem av
Fagpressen og redigeres
etter Redaktørplakaten.

Adresse: Storhamargata 44,
2317 Hamar

Telefon: 62 51 01 00 e-post: svin@norsvin.no

Ansvarlig redaktør: Tore Mælumsæter

Telefon: 906 48 563 e-post: tore.m@norsvin.no

Journalist: Frilanser Erling Mysen

Telefon: 905 77 560 e-post: er-mys@online.no

Abonnement: Mai Liss Grimsrud

e-post: mai-liss.grimsrud@norsvin.no

Annonsealg: Arne Henrik Sandnes, Ahs

Tiurveien 24, 2380 Brumunddal

Telefon: 995 18 760

e-post: ahs@ahsmedia.no

Produksjon:

idé trykk as, postboks 263, 2302 Hamar

Antall nr. per år: 9 tidsskrifter

Pris/år (inkl. Svineportalen):

kr 780,- for medlemmer

kr 880,- for ikke-medlemmer

kr 470,- for studenter/elever

Kun Svineportalen ikke medlem kr 750,-

Kun Svineportalen medlem kr 650,-

Bankgirokont: 6161.05.56093

- Husk å melde adresseforandring!
- Oppgi kundenr. ved henvendelse til oss.
- Abonnement er bindende til skriftlig oppsigelse foreligger.
- Ikke-kommersiell gjenbruk av redaksjonell tekst er tillatt når Svin oppgis som kilde.

Norsvinansatte:

Adm. direktør Olav Eik-Nes, 951 09 167 olav.eik-nes@norsvin.no

Organisasjonssjef Gustav Grøholt, 916 49 345 gustav.groholt@norsvin.no

Overveterinær Peer Ola Hofmo, 917 48 833 peer-ola.hofmo@norsvin.no

Kommunikasjonssjef Marte Evju, 901 54 926 marte.evju@norsvin.no

Avlssjef Erling Sehested, 911 00 314 erling.sehested@norsvin.no

Fag- og seminsjef Målfrid Narum, 909 14 566 maalfrid.narum@norsvin.no

Ansv. redaktør Tore Mælumsæter, 906 48 563 tore.m@norsvin.no

Seniorkonsulent Ingris Dyrer Johan Haug, 977 51 725 dyre-johan.haug@norsvin.no

Seniorkonsulent Ingris Solveig Kongsrud, 977 07 618 solveig.kongsrud@norsvin.no

Produksjonssjef Svein Erik Stavne, 915 29 210 svein-erik.stavne@norsvin.no

Øvrige ansatte, kontakt sentralbordet: (+47) 62 51 01 00

Vakttelefon distribusjon: 908 52 120

Betjent: man – fre 08:00 – 16:00 (15:30) lør – søn 08:00 – 12:00

TORE MÆLUMSÆTER
ansvarlig redaktør

Tore Mælumsæter

Dyrt å bryte husdyrkonsesjonsloven

Det har flere norske produsenter erfart, både i produksjon av kylling og gris.

Det gjelder senest en svineprodusent i Hedmark som har fått et erstatningskrav på 3,6 millioner for å ha etablert et tett driftsfellesskap med flere. Men det pågår også en retts sak om for tett driftssamarbeid mellom to slaktegrisprodusenter på Helgeland. Her er kravet fra staten kr 300 000 til hver av de to produsentene. Også i Østfold pågår det saker hvor det er snakk om millioner av kroner i erstatning fra svineprodusenter.

Fylkesmannen skal påse at husdyrkonsesjonsreglene etterlevs. Vi mener at det er bra at de følger med, og det er bra at de går inn i konkrete saker. De aller fleste produsentene innretter seg etter samfunnets lover og regler. Derfor er det ikke bare irriterende, men rett og slett uholdbart, at andre gjør krumspring som klart strider mot lovens intensjon og hensikt.

For hensikten er klar. Husdyrkonsesjonslovens hensikt er å legge til rette for spredning av svine- og fjørfeproduksjon på flere enheter ved å regulere hvor mye den enkelte får produsere. Ordningen har ingenting med markedsregulering å gjøre. Loven er utelukkende et politisk uttrykk for et ønske om å unngå stordrift og fabrikkproduksjon av griser og fjørfe. Derfor setter man et tak for hvor mye den enkelte kan produsere konsesjonsfritt.

Men det finnes unntaksbestemmelser, og da må det søkes om konsesjon. Blant annet kan det søkes om unntak fra konsesjonsplikten ved overtakelse av odelseiendom. Det var nettopp dette som skjedde i saken i Hedmark som vi omtaler i denne utgaven av Svin. Vedkommende hadde drevet egen svineproduksjon på egen eiendom i ti år, og søkte om å få overta konsesjonen på odelseiendommen som han skulle overta etter sin far, noe han etter reglene var i sin fulle rett til å gjøre. Men da søknaden skulle behandles, viste nærmere undersøkelser fra fylkesmannens side at det var mye informasjon om de faktiske forholdene som var underslått om produksjonen i nærstående familie og naboskap.

Det er det bra at staten kontrollerer at vedtatte lover følges, på dette området som på andre.

VI MENER:

«Det er bra at staten kontrollerer at vedtatte lover følges, på dette området som på andre»

Svin blir til gris

I Danmark foregår det for tida en interessant diskusjon om bruken av ordene svin og gris på det kjøttet som skal selges.

Svinebransjen og butikkene har blitt enige om å bytte ut ordet svin med gris på kjøttet som skal selges i butikkene. I Sverige kaller man som kjent svinekjøtt for grisekjøtt.

Hvorfor skjer dette i Danmark? Undersøkelser der viser at forbrukerne synes at ordet gris klinger mer positivt enn svin. I tillegg er det slik at yngre danske konsumenter oftere bruker ordet gris når de søker etter oppskrifter på nettet. I en kommentar på Fødevarerwatch skriver Landbrug og Fødevarer at en ønsker å tilpasse seg de unges atferd. De er tross alt morgendagens konsumenter.

Kanskje burde vi også her hjemme sjekke nærmere hvordan yngre forbrukere forholder seg til begrepene svinekjøtt og grisekjøtt? Tidligere het Nortura Norges Kjøtt- og Fleskesentral, så vi har jo skiftet på begrepene vi også. I dag er det neppe salgbart å markedsføre svinekjøttet som flesk.

En bør antakelig gjøre grundige feltundersøkelser hos forbrukerne før en gjør vedtak om noe tilsvarende her hjemme. Men det er absolutt interessant at begge våre naboland nå velger å holde fast ved dyrenavnet som produktnavn. Også fagbladet Svin bør kanskje ta en sjølransaking. Vi selger riktignok ikke svinekjøtt, men artikler om hvordan det skal produseres.

Men uansett hvordan vi snur og vender på det; gris er gris.

Fire nye cand. pigs

FIRE NYE: I midten av oktober ble disse fire uteksaminerte som nye cand. pigs fra Norsvin-skolen etter å ha gjennomført siste kurs. Fra venstre Anders Erik Nylend, Jønsberg vgs, Sølv Gravem, Norsvin, Norsvinskolerektor Dyre Johan Haug, Elin Furrevik Gjestvang, Strand Unikorn og Morten Wilhelmsen, Furuseth AS. (Foto: Tore Mælumsæter)

Grensehandelen øker

Grensehandelen fortsetter å øke. Ferske tall fra Virke viser at den har vokst med 11 prosent bare det siste året. Nordmenn handler for nesten 15 milliarder kroner i utenlandske handlevogner.

Til sammen dro nordmenn på nesten åtte millioner dagsturer til Sverige for å handle mat og drikke. Og gjennomsnittshandelen for hver tur har økt. Bladet Dagligvarehandelen skriver at nordmenn gjerne også plukker med seg andre varer enn mat og drikke når de først er der.

Grensehandel er en utfordring for flere land. Men bladet mener at norske politikere kan gjøre noe ved å endre den særnorske grunnavgiften på drikkevarereemballasje til en materialavgift som gir incentiver til en mer miljøvennlig ikke-fossil emballasje. For grunnavgiften påvirker etter bladets mening i høyeste grad prisforskjellen på typiske lokkevarer som drikkevarer.

STYREMEDLEMMETS SAK

Når dette skrives, fødes den første pulja med duroc far her på gården.

Svine-Norge samlet til et rike

Som leverandør til Furuseth Slakteri var felles farrase for alle norske svineprodusenter en viktig sak for meg da jeg kom inn i styret i Norsvin. Det tok lenger tid enn jeg håpet på, men veldig godt at det ordnet seg.

Gjennom Topigs Norsvin er norske svineprodusenter viktige eiere og bidragsytere i verdens nest største svineavlsselskap. Et klart bevis på det er at utviklingen av to av fire hovedraser, Norsk Landsvin og Norsk Duroc, legges til Norge.

Dette er en bekreftelse på at norsk svineavl er i verdenstoppen. Vi har allerede verdens beste mordyr i TN70-purka. På farsiden er vi ikke helt der, men med de ressursene som nå legges inn i durocavlen, er vi på vei mot toppen.

I denne situasjonen er det avgjørende viktig at vi er ett lag i Norge. Derfor stor takk til de største KLF-slakteriene og Nortura som etter lange forhandlinger ble enig om å gå sammen med Norsvin i Norsk Duroc AS.

Hampshire har fram til nå vært vår farrase. Det har vært og er en rase som er fullt på høyde med duroc i forhold til totaløkonomi for oss. Framover er jeg derimot overbevist om at durocavlen gjennom Topigs Norsvin vil dra i fra, og gi oss en far til våre slaktegriser helt i verdenstoppen.

ARNE KROGH
Styremedlem Norsvin

Har du anlegg for lønnsomhet?

Det er som oftest sunn fornuft og hardt arbeid som gir resultater. Og med det rette utstyret øker sjansene dine for å få det til! Fjøsteknikk er markedsleder og alene i Norge om å tilby WEDA – et suverent, datastyrt, restløst fôringsanlegg for svin.

- Alltid ferskt fôr – gir bedre dyrehelse
- Rask fôrblending og rask utføring
- Selvaskende anlegg – holder bakteriene borte
- Digitalstyrt tilmåling av fôrmengde (flow-måler)
- Bedre tilvekst, bedre kjøttkvalitet
- Høy driftssikkerhet og fleksibilitet
- Et stort utvalg nyttig tilleggsutstyr

20 års erfaring med svinebønder og deres behov har gitt oss en spisskompetanse som også kommer nye kunder til gode.

Vi tilbyr innredninger, ventilasjon og totalløsninger. Vi installerer systemet, vi oppgraderer, vi vedlikeholder og vi gir gode råd. Vi gjør det rett og slett triveligere og mer lønnsomt for deg å drive landbruk!

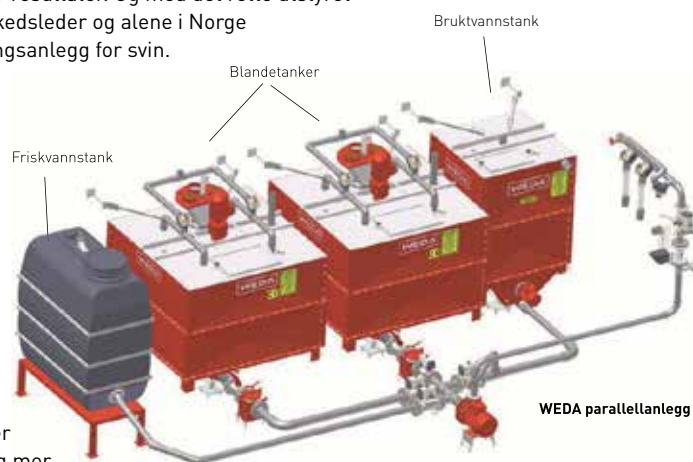
Lønnsomhet handler om kunnskap, kvalitet og smarte tekniske løsninger. Tilbake meldingene fra kundene våre bekrefter at WEDA er en slik løsning – og vi har dokumenterte regnestykker som viser hvordan investeringen lønner seg, fra dag én.

Ta kontakt med oss, så gi vi deg et tilbud som er verdt å smake på!

FJØSTEKNIKK

Ring oss på 901 05 132 eller klikk deg inn på www.fjosteknikk.no

hamarmedia.no

EP-COMFORT LINK

Løsemiddelfri epoxy-belegg for grisefjøs

- » Tørt gulv raskere
- » Bedre renhold og sikker hygiene
- » Vedlikeholdsfritt
- » Beste våpen mot Ny-hus syken
- » Minsker leddbetennelse, bogsår og PH-sår
- » Egnert for nybygg og rehabilitering
- » Mykere underlag i bingene gir komfort
- » Bedre isolering for temperatur

SKANCKE.NO

Belegget er raskt og sikkert å installere og gir bedre trivsel for dyra. Rimelig og sikker investering som lønner seg fra første dag.

Vi har også totalt produktsystem for hele fjøset ditt. Vi er lokal og total i hele Norge.

Ta kontakt for gratis befaring og uforpliktende tilbud nå.

Tlf: 414 00 006
werner@skancke.no

Internasjonale korn- prisar opp

Internasjonale priser på korn og egg auka i september. Prisane på kjøtt var stort sett stabile, medan prisane på meieriprodukt utvikla seg i ulik retning.

Etter stor tilgang på kveite i innhaustinga i august, stabiliserte tilgangen på kveite seg i september. Dette førte til at prisen auka, skriv Landbruksdirektoratet.

STABILE PRISAR PÅ KJØTT

FAO sin prisindeks for kjøtt var om lag uendra frå august til september. Høgare verdsmarknadsprisar på småfeskjøtt jamna ut ein svak prisnedgang på svinekjøtt. Verdsmarknadsprisane på storfe- og fjørfeskjøtt var stabile.

Den danske prisen på svinekjøtt klasse E fortsette å gå ned i september, etter å ha hatt ein topp i juni/juli. Prisen følgde dermed same utviklinga som snittprisen for EU. I Tyskland og Danmark hadde ikkje prisane på ung okse klasse O nokon tydeleg retning i september. Det er nokså vanleg at EU-prisane på ung okse går opp dei siste månadane før jul.

Den gjennomsnittlige prisen på kylling i EU endra seg lite frå august til september, mens prisen i Danmark auka med tre prosent. Det er god dekning i marknaden, og prisane er stabile.

Kortere fikseringstid

Å holde griser i bås eller innestengt (fiksert) diskuteres for tiden heftig i Tyskland, og regelendringer er på trappene. I dag er fiksering tillatt under hele laktasjonen, samt 35 dager etter avvenning. I følge Pig Progress diskuteres det nå å endre dette til at fiksering bare blir tillatt de åtte første dagene av laktasjonen og de åtte første dagene etter avvenning. En overgangsperiode på 15 år diskuteres også, og det er ikke klart om eller når nye regler blir vedtatt.

Nortura satser mer på lokalmat

– Nå skal vi begynne jakten på nye matkonsepter basert på lokal identitet, særegen opprinnelse eller spesielle kvaliteter knyttet til produksjonsmetode, tradisjon eller råvare.

Det sier leder i Kjøttcompagniet, Bente Avseth-Bakke. Hun har det siste halvannet året jobbet med å utvikle selskapet som skal holde i Norturas satsning på lokalmat og matspesialiteter. Kjøttcompagniet tok i 2016 over merkevarer som Gilde økologisk, Prior økologisk, Santa Kristina og Thulefjord, og har utviklet nye produktserier som Edelgris fra Vega og Gilde Grasføra. Med lanseringen av den nye nettsiden skrus arbeidet opp flere hakk.

– Nortura er antageligvis Norges største lokalmatprodusent med våre 18.800 bønder, spredd ut over hele landet. Vi har så mye gull bakover i verdikjeden vår, og nå tar vi steget fra ryktebørs til systematikk, sier hun.

På kjøttcompagniet.no kan bønder med en gründer i magen enkelt ta direkte kontakt med Avseth-Bakke og hennes kolleger i Kjøttcompagniet. I dag omsetter dagligvarekjedene lokalmat for 4,8 milliarder i året. Regjeringen har satt som mål at samlet omsetning av lokalmat i alle omsetningskanaler skal vokse til 10 milliarder innen 2025.

VOKSER: I dag omsetter dagligvarekjedene lokalmat for 4,8 milliarder kroner. Denne spekeskinka har hengt på et ekte, lite gardsstabbur.

Sa opp halal-avtale

Siden 2006 har Nortura hatt en avtale om halalsertifisering av enkelte produkter.

Avtalen innebærer at det leses en taknemlighetsbønn for dyret under bedøving, før det slaktes på ordinært vis. Bedøving, avliving og slakting har blitt utført på nøyaktig samme måte for disse dyrene som alle andre dyr hos Nortura. Det er per i dag kun IRN som utfører slik sertifisering i Norge.

– Vi føler et ansvar for at alle kundegrupper i Norge skal ha tilgang til kjøtt fra dyr som er slaktet i tråd med norsk regelverk. Også norske muslimer må kunne få tak i kjøtt som er trygt, norsk, og produsert etter samme strenge krav til bedøvelse, dyrevelferd, hygiene og kvalitet som alle andre, uten å behøve å gå på akkord med dette, sier kommunikasjonsdirektør Ellen Flø Skagen.

Nortura har nå varslet IRN at de ikke ønsker å fornye avtalen når den utgår neste år.

UTENFOR: – Hvis jeg fikk 50 eller 100 millioner eller mer skulle det investeres i svineproduksjon utenfor Danmark, sier dansk agroinvestor. Bildet er fra en svinefarm i Russland.

– Invester i gris utenlands

– **Langt flere danske svineprodusenter bør utnytte sin kunnskap og erfaring til å produsere griser utenfor Danmark, mener Tom Axelgaard.**

Han mener det er store muligheter for danske bønder som går med tanker om å produsere svinekjøtt i utlandet. Axelgaard er administrerende direktør for Axzon, som i år produserer omkring 1,3 millioner slaktegriser i Polen, Ukraina og Russland. I første halvår rundet de en omsetning på nesten en milliard kroner.

– Hvis jeg fikk 50 eller 100 millioner kroner eller mer skulle det investeres i svineproduksjon utenfor Danmark. Og det skulle være i et land med stor etterspørsel etter svinekjøtt hvor det samtidig er kornoverskudd, sa Axelgaard på et møte forleden, arrangert av Sydvestjysk Landboforening, i følge Landbrugsavisen.

Og hvis pengene var øremerket til investeringer i Danmark, ville han ikke ha plassert dem i produksjon av smågriser eller slaktegriser, men avlsdyr.

Skiold-konsernet leter etter ny eier

Familien Hougaard har eid Skiold-konsernet i Danmark i 90 år og tre generasjoner. Nå leter de etter en ny eier.

Ønsket er å få enda større framdrift i Europa, CIS-landene (tidligere medlemsland i Sovjetunionens interessessfære) og Asia og Australia, skriver Henrik Hougaard i en pressemelding. Salget er avklart med hans tre barn.

Skiold er en betydelig global leverandør av utstyr og prosjekter til produksjon av fôr, kornrensing og såfrø. Men Svins lesere kjenner nok Skiold best som leverandør av komplette teknologipakker til svineproduksjon.

Konsernet har ti datterselskaper i Europa, CIS-landene, Asia og Australia. I 2016 var omsetningen i konsernet 602 millioner DKK, mot 508 millioner året før. Nettoresultatet i 2016 var 34,6 millioner DKK.

Skiold forventer stigende aktivitet og resultater i 2017 og i årene framover. Skiold mener at det er gunstige framtidsutsikter for utviklingen i mange av deres kjerneområder.

Skiold har vært eid av Hougaard-familien siden 1927. Henrik Hougaard var administrerende direktør fra 1986 til 2006, da Simen Waldorph, også medeier sammen med andre nøkkelmedarbeidere, overtok den daglige ledelsen. Henrik Hougaard har siden da fungert som styreleder i konsernet.

Kapitalfond kjøper dansk kjempelandbruk

For en pris på omkring 500 millioner danske kroner (DKK) etter fradrag av gjeld, ønsker et dansk kapitalfond å kjøpe DCH International.

Selskapet har gjennom de 11 siste årene bygd opp en kjempeproduksjon av griser i Romania. Landbrugsavisen skriver at selskapet produserte nesten 400 000 slaktegriser siste året.

Det er det danske kapitalfondet Polaris som skal ha gitt en kjøpstilbud på DCH International. Fondet eies av primært 98 danske aksjonærer, hvorav to tredjedel er landmenn eller bønder.

Det er ventet at prisen på det danske aksjelandbruket blir omkring én milliard danske kroner inkludert gjeld.

DCH International driver sju bedrifter i Romania, og hadde siste året vel 12 000 purker, produserte snaut 400 000 slaktegriser og produserte 32,3 avvente griser per årspurke.

«Mer penger i potten til landbruket»

Bransjebladet Dagligvarehandelen kommenterer utfordringer som Erna Solberg bør svare på overfor dagligvarebransjen i tida som kommer. I bladets lederartikkel heter det blant annet;

«Dersom vi skal klare å opprettholde en akseptabel selvforsyningsgrad, må det være liv laga å være bonde i Norge. Ikke bare for dem som driver de største gårdene, men også de mindre lengst ute på landsbygda. Det er mange måter å legge bedre til rette for gårdsdrift på, men det som trengs nå er mer penger i potten ved neste jordbruksoppgjør. Det vil hele samfunnet nyte godt av på sikt», skriver blant annet bladet på lederplass.

DIREKTØREN DIREKTE

Norsvins styre har vedtatt ny strategiplan «Strategiske ambisjoner og prioriteringer 2018».

OLAV EIK-NES
adm. direktør Norsvin

Strategiske ambisjoner

I denne planen løfter vi opp flere viktige strategiske ambisjoner og prioriteringer som vil prege Norsvins framtid som globalt avlsselskap, og som næringspolitisk organisasjon.

Blant disse ambisjonene kan en nevne økt satsing på durocrasen som farlinje i samarbeid med Norsk Duroc AS, økt satsing innen BigData, økt satsing på eksport av genetiske produkter (livdyr og sæd), utvikling av rådgivningskonsep-ter innen avlsstyring, SPF-satsing og embryo som reproduksjonsteknologi. Innenfor det næringspolitiske området er ambisjonen økt satsing på kommunika-sjon, omdømme og marked.

I den nye strategiplan er som nevnt embryo løftet frem som en ambisjon. Bakgrunnen for dette er internasjonale signaler om at embryo og embryotekno-logi vil komme til å spille en stadig viktigere rolle i framtida, både når det gjelder utviklingen av metodikk i avlsarbeidet, men også som produkt ved overføring av genetikk over landegrenser. Styret har derfor vedtatt en strategisk satsing på utvikling av embryoteknologi. Strategien legger opp til å utvikle kunnskap om mulige teknologier til praktisk anvendelse der dyrevelferdsmessige og etiske forhold blir ivaretatt. Strategien betyr at vi vil utvikle et forretningskonsept der markedsmessige forhold og utvikling av nødvendig infrastruktur utredes og etableres.

For å ta i bruk embryoteknologi som avstiltak på gris kreves det forskning og omfattende teknologiutvikling. Per i dag er det ikke mulig å høste embryo flere ganger fra samme donordyr uten bruk av kirurgi. Det er derfor utarbeidet et forskningsprosjekt, en nærings-PhD, i samarbeid med Topigs Norsvin og NMBU med sikte på å utvikle teknologi for høsting av embryo fra donordyr og for å bedre suksessraten ved innsett av embryo i mottakerdyr. Som avstiltak viser beregninger at bruk av embryoteknologi vil bidra en økt effektivisering av dagens avlsarbeid i form av økt årlig avlsframgang på 15–20 prosent med til-svarende kostnadsreduksjoner.

Embryo kan være et supplement til livdyr ved salg av genetikk. Dette vil kunne gi økt dyrevelferd, redusert smittefare og redusert miljøbelastning. Beregninger viser at salg av embryo kan føre til 50 prosent reduksjon i kostnader sammenlik-net med salg av livdyr. Inntektssiden avhenger selvsagt av kundens betalingsvilje for embryo kontra livdyr. Norsvin har derfor vedtatt å iverksette et treårig inno-vasjonsprosjekt hvor målet er å etablere embryooverføring som kommersiell tjeneste. I dette ligger det å utvikle og etablere nødvendig infrastruktur for å kunne ta i bruk denne teknologien i et større omfang i tråd med styrets vedtak.

Det er derfor med stor forventning vi ser fram til hva de nevnte prosjektene vil bidra til i arbeidet med å få realisert en spennende og en svært viktig strategisk ambisjon og satsing.

Husdyrkonsesjonsloven: Brudd kostet 3,6 millioner

En svineprodusent i sørlige Hedmark er av Fylkesmannen i Hedmark ilagt en bot på 3 659 700 kroner for å ha produsert mer enn husdyrkonsesjongsrensene tillater i perioden 2010–2013. Erstatningskravet er ikke påklagd.

TORE MÆLUMSÆTER

Dette er en sak som dreier seg om for tett samarbeid mellom flere personer, i praksis drevet av en hovedperson. Fylkesmannens erstatningskrav er derfor i sin helhet stilet til den personen som regnes som hovedarkitekten i produksjonskjeden. Samarbeidet mellom de tre involverte personene ble av fylkesmannen regnet som for tett.

SØKTE OM KONSESJON

Det startet med at hovedpersonen søkte om å få overta konsesjonen etter faren sin i forbindelse med at han skulle overta eiendommen etter foreldrene sine, en eiendom han hadde odelsrett til. Faren hadde en konsesjon på 127,5 avlspurker (2550 konsesjonsenheter) på foreldrenes eiendom. Sønnen som søkte om å overta denne konsesjonen på eiendommen oppga at han skulle fortsette å drive den svineproduksjonen som han hadde drevet på sin egen eiendom et annet sted. Han hadde ikke utvidet konsesjon. Han søkte derfor om unntak fra konsesjonsplikten siden han hadde drevet ervervsmessig svineproduksjon på egen eiendom i minst ti år. Kommunen oversendte søknaden til fylkesmannen den 21. november 2013.

BESØKTE PRODUSENTENE

I januar 2014 reiste fylkesmannen på befaring og intervju med de involverte. Målet med dette var å opplyse forholdene rundt drifta av foretakene som bakgrunn for å vurdere søknaden om

unntak fra konsesjonsplikten. Faren og sønnen hadde gjennom et eget selskap bygd grisehus på en fradelt tomt fra en tredje person i nabolaget. Dette huset, som lå bare ti meter fra smågrisproduksjonshuset til faren, et slaktegrisehus som også inneholdt smågrisrom, ble leid ut til denne tredjepersonen som drev svineproduksjon der. Det ble derfor også gjennomført befaring hos denne tredjepersonen. Befaringa ga grunnlag for å gjøre nærmere undersøkelser om drifta hos de tre produsentene. I mars samme år hadde fylkesmannen påny en samtale med tredjepersonen. Spørsmålet som reiste seg var for eksempel; drev de hver for seg, og hvem eide grisene når?

KONA VAR OGSÅ MED

Etter å ha slått opp i leveransedatabasen for griseslakt registrerte fylkesmannen i etterkant at også kona til hovedpersonen (sønnen som søkte konsesjonsfritak) produserte slaktegris uten å søke om produksjonstilskudd. Dette hadde ingen av partene informert om tidligere. Det ble derfor gjennomført en samtale med henne i april 2014.

Saken ble krevende, og advokat ble involvert. Det var altså tre medlemmer i nær familie som drev svineproduksjon, og i tillegg leide far og sønn gjennom et felles selskap ut en driftsbygning for gris til det som ovenfor ble kalt tredjeperson. Det tette samarbeidet inkluderte med andre ord fire personer.

Med bakgrunn i befaringene og intervjuene kom fylkesmannen fram til at det måtte vurderes om produsentene samarbeidet så mye at de måtte ansees å ha økonomiske interesser i samme produksjon.

SJEKKET REGNSKAPENE

For å opplyse saken ytterligere gikk også fylkesmannen gjennom regnskapene for foretakene i perioden 2010–2013. Dokumentasjon fra regnskapene

ble kopiert sommeren 2014. For tre av de involverte, faren ble unntatt i det endelige vedtaket, konkluderte altså fylkesmannen med at samarbeidet har vært så tett at de oppnår, eller har mulighet for å oppnå, økonomisk gevinst i samme produksjon. Produksjonen er styrt av sønnen for å kunne produsere ut over husdyrkonsesjongsrensene og for å styrke sønnens likviditet. Staten mener altså at det er en klar sannsynlighetsovervekt for at vilkårene for å straffe foreligger, og kravet ble derfor rettet mot sønnen som hovedperson. For farens del konkluderer fylkesmannen under tvil med at vilkårene for å straffe faren ikke foreligger, altså at det må være klart mer enn 50 prosent sannsynlig at han har brutt regelverket.

FOR TETT: Samarbeidet mellom nære familie-medlemmer og en nabo ble for tett i forhold til konsesjonsregelverket for husdyr.

– Måtte avslå konsesjonssøknaden

– Det er viktig at det blir tatt tak i saker som dette, for det ryktes fort i næringa når noen strekker strikken for langt i forhold til hva regelverket sier.

Det sier Jens Windju, Joar Brukvangen og Vegard Urset hos Fylkesmannen i Hedmark til Svin. De har lagt ned mange timer i denne omfattende saken. Fylkesmannens vedtak ligger til vurdering i Landbruksdirektoratet, som nå vurderer om også den fjerde parten i saken, faren, bør omfattes av vedtaket. Direktoratet kan overprøve fylkesmannens vedtak. I så fall kan erstatningsbeløpet fort komme opp i seks millioner kroner, slik det første forhåndsvarslet fra fylkesmannen lød på. Dette er uansett den største erstatningssaken som noen gang er fremmet i Hedmark.

AVSLO SØKNADEN

Fylkesmannen har altså på bakgrunn av saken avslått hovedpersonens søknad om å få overta den utvidete konsesjonen som faren hadde på odelsgården som han skal overta.

– Han kan gjerne drive svineproduksjonen på begge eiendommene, den han har hatt i mange år og odelseiendommen, men da må den samlede produksjonen holde seg innenfor gjeldende konsesjonsregelverk, sier de tre hos fylkesmannen.

Denne søknaden kan naturligvis fremmes på nytt senere, men fylkesmannen har varslet at staten vil ha en ny kontroll over tre nye års regnskap for driften. En kan være uenige i de reglene som er vedtatt, men fylkesmannens jobb er å påse at regler som gjelder blir etterlevd.

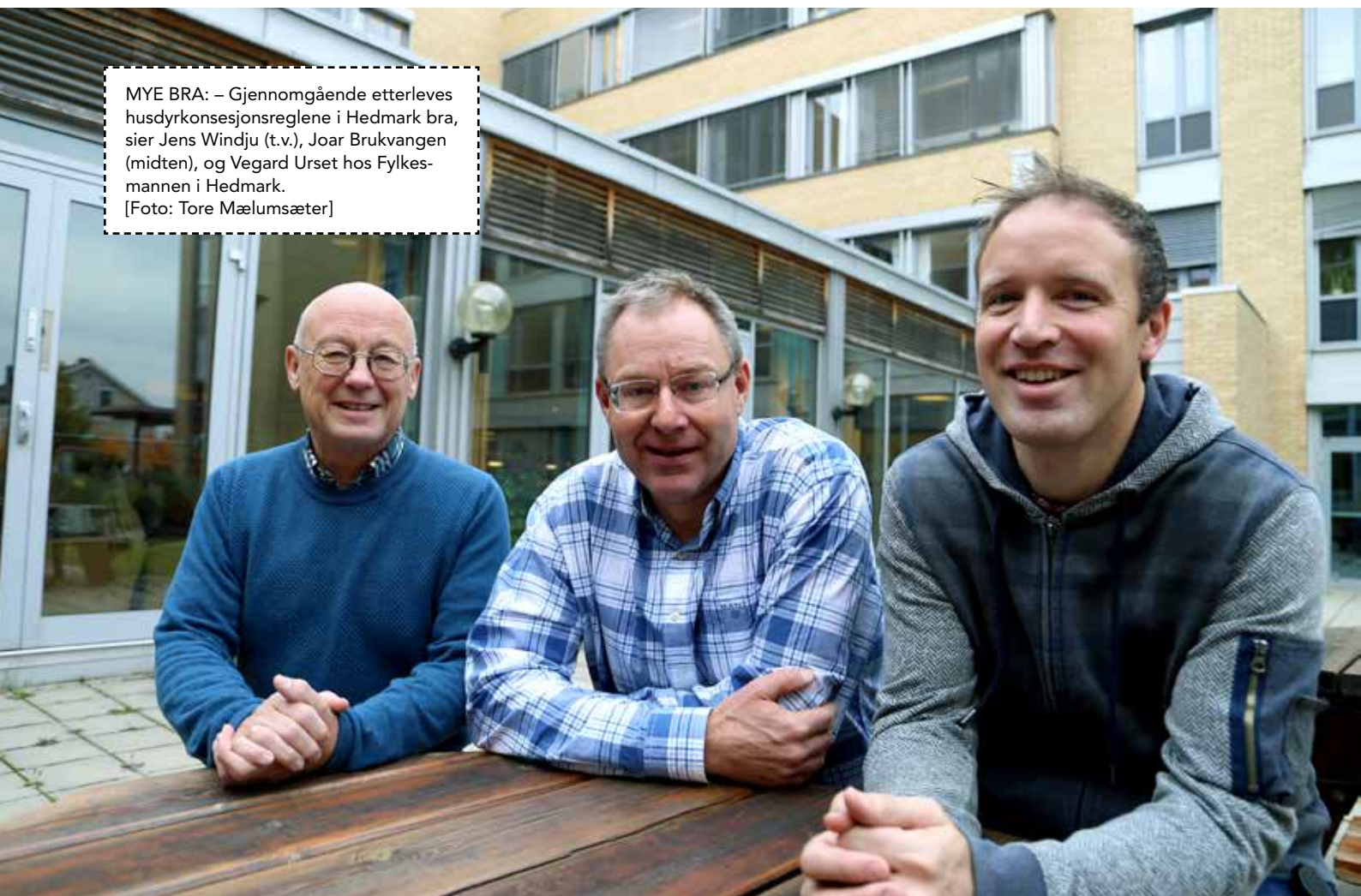
– LOMMERUSK

– Har dere slått ned på mange brudd på konsesjonsloven i fylket?

– Nei, jeg vil ikke si det. Stort sett er det mindre saker hvor noen sklir litt over konsesjongrensa, kanskje oftest i slaktegris- og kyllingproduksjonen før konsesjongrensen ble doblet, men stort sett rettes dette opp innenfor toårsperioden. I det hele vil jeg si at situasjonen i Hedmark har vært god på dette området. Det meste blir for lommerusk å regne, sier Vegard Urset.

Statens representanter i fylket legger også vekt på å informere om regelverket og endringer som kommer til produsentene så tidlig som mulig. Etter at det kom ny fortolkning av toårsregelen (se egen sak), så sender de varselbrev til produsenter som sklir over grensa ett år slik at de kan få muligheten til å redusere og rette det opp igjen året etter.

MYE BRA: – Gjennomgående etterleves husdyrkonsesjonsreglene i Hedmark bra, sier Jens Windju (t.v.), Joar Brukvangen (midten), og Vegard Urset hos Fylkesmannen i Hedmark.
[Foto: Tore Mælumsæter]

Ny tolkning av toårsregelen

En ny tolkning av toårsregelen i husdyrkonsesjonsregelverket kan få konsekvenser for produsenter med vedvarende produksjon over konsesjonsgrensa. Det blir ikke fullt så dyrt.

TORE MÆLUMSÆTER

Det er Landbruksdirektoratet som har kommet med den nye tolkningen av toårsregelen.

Tidligere var det slik at hvis man produserte over konsesjonsgrensa ett år, ble dette sett på som første år av en toårsperiode. Tallene fra dette året ble sett opp mot produksjonen året etter, uavhengig av om produksjonen året etter var over eller under konsesjonsgrensa. Toårsperioden ble da betraktet som avsluttet, og neste toårsperiode startet igjen det året det var produksjon over grensa.

Husdyrkonsesjonsregelverket åpner for å produsere inntil 15 prosent over konsesjonsgrensa ett år, mot en tilsvarende reduksjon året etter.

NY TOLKNING

Den nye forståelsen av regelverket betyr endringer for produsenter med produksjon over grensa flere år på rad. Hvert år med produksjon over grensa skal sees på som år nummer én, men korrigerer kravet ned dersom produksjonen det påfølgende året er tilsvarende under konsesjonsgrensa.

I praksis betyr dette at hvis du har produksjonssvingninger som gir vedvarende overproduksjon må du ikke betale så mye som du måtte etter den gamle fortolkningen.

ET EKSEMPEL

Konsesjonsgrensa for slaktegris er som kjent 2100 slaktede griser per år. Satsen du må betale per dyr produsert ut over dette er kr 300 per slaktegris. La oss tenke oss en produsent med følgende produksjon;

VEDVARENDE FOR MANGE: Den nye tolkningen betyr endringer for produsenter med produksjon over husdyrkonsesjonsgrensa flere år på rad. (Foto: Tore Mælumsæter)

År	Antall slaktede griser	Avvik fra konsesjonsgrensa
2013	2050	-50
2014	2150	+50
2015	2200	+100
2016	2000	-100

– Med den tidligere forståelsen av regelverket måtte produsenten betale for de 150 grisene som totalt ble produsert over grensa i toårsperioden 2014 og 2015. Med en sats på kr 300 per gris ville det gitt et krav om innbetaling av 45 000 kroner, sier Vegard Urset.

Men med den nye tolkningen blir det endringer for produsenter med overproduksjon flere år på rad. Da skal hvert år med produksjon over grensa sees på som år nummer én, men korrigerer kravet ned dersom produksjonen i det påfølgende året er under konsesjonsgrensa.

– For produsenten i eksemplet her vil det bety at 2014 blir sett på som år nummer én. Siden det ikke var en tilsvarende reduksjon i 2015, men en

produksjon også over grensa dette året, vil produsenten måtte betale kr. 300 per dyr over grensa i 2014, altså et krav på kr 15 000. Neste steg er at du må se på produksjonen i året 2015, siden det også dette året var produksjon over konsesjonsgrensa. For denne produksjonen var det imidlertid en tilsvarende reduksjon året etter. Produsenten slipper altså å betale for overproduksjonen i 2015, sier Vegard Urset hos Fylkesmannen i Hedmark.

NOTIS

Nærmere grise-transplantasjoner

Kinesiske forskere har lyktes med å klonere fram griser som er frie for retrovirus. Dermed er vitenskapen et skritt nærmere å kunne transplantere organer fra griser til mennesker, rapporterte nylig Sveriges Radio i følge Grisføretagaren.

Tingretten i Brønnøy: Slaktegrisstrid i Nordland

To slaktegrisprodusenter i Nordland har gått til sak mot staten etter å ha blitt i lagt et erstatningskrav på 600 000 kroner for brudd på husdyrkonsesjonsregelverket.

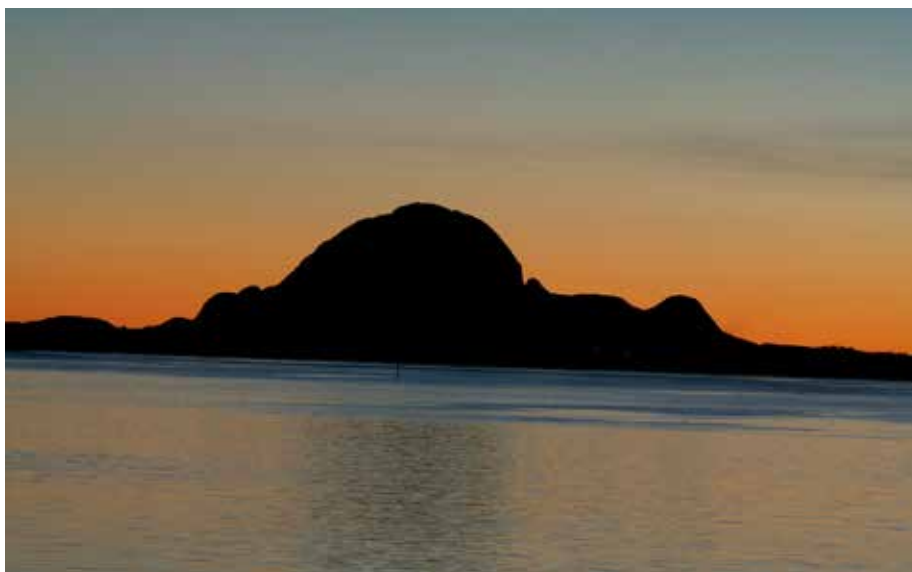
TORE MÆLUMSÆTER

Saken kom opp for tingretten i Brønnøy 17. og 18. oktober i høst, og dom ventes avsagt i begynnelsen av november. Også denne saken handler om at myndighetene mener at samarbeidet mellom to produsenter har vært for tett, slik at det rammes av paragraf 3 i husdyrkonsesjonsloven.

300 000 KRONER HVER

Det var Fylkesmannen i Nordland som først ila de to produsentene et erstatningskrav på 300 000 kroner hver for brudd på konsesjonsreglene, til sammen 600 000 kroner. Det skjedde i april 2015.

Slaktegrisprodusentene påklagde saken. Vedtaket ble stadfestet, men produsentene ville prøve saken for retten og anmeldte staten ved landbruks- og matdepartementet. Seniorrådgiver

HELGELAND: Det er vakkert på Helgelandskysten, men staten mener at reglene for husdyrkonsesjon må følges også her.

Pål Aasvestad i Landbruksdirektoratet bekrefter overfor Svin at staten mener å kunne dokumentere at de to slaktegrisenhetene i realiteten har vært drevet som én.

FELLES FØRINGSANLEGG

Saken dreier seg altså om to produsenter. Den ene har skilt ut en tomt like ved sitt eget slaktegrishus, og den andre har så bygd et slaktegrishus 15 meter unna. Kjernen i saken, sett med

statens øyne, er at de to grisehusene driftes av et felles føringsanlegg. Produsentene avlører hverandre, og det foreligger et strømabonnement som betjener begge husene. Mot denne bakgrunnen mener altså myndighetene at produksjonen drives som et driftsfellesskap, og at det dermed rammes av reglene for husdyrkonsesjon ved at produksjonen samlet sett overstiger grensen for tillatt produsert mengde per konsesjonsenhet.

Østfold:

To konsesjonssaker om driftssamarbeid

I Østfold er det for tiden to saker på gris som gjelder brudd på konsesjonsreglene grunnet for tett driftssamarbeid.

Det er saken som gjelder Ove Henrik Mørk Eek og Mørk Engebretsen Invest. Denne gang for årene 2009 til 2014, der erstatningskravet er 5,2 millioner. Saken er avsluttet hos fylkesmannen, men påklaget til Landbruksdirektoratet. Her ligger saken nå. Det har vært to slike saker hos Mørk Eek tidligere. Den siste av dem gikk hele veien i rettsapparatet og ble anket til høyesterett.

Den andre saken i Østfold gjelder et tilfelle i Rakkestad. Det er sendt forhåndsvarsel om mulig brudd på konsesjonsreglene. Boten er over to millioner kroner, men her er det ikke tatt vedtak.

– Generelt kan det sies at saker om driftssamarbeid er uhyre ressurskrevende å jobbe med og det kreves mye dokumentasjon, opplyser landbruksdirektør Nina Glomsrud Saxrud i Østfold.

I Østfold er det også normalt cirka 10 andre saker årlig om brudd på konsesjonsreglene. Dette gjelder både fjørfe og gris, eller en kombinasjon. Men

disse sakene er enklere, og bøtene for å ha hatt noen griser eller høner for mye blir som regel små.

– Hos oss har bøtene i slike saker vært fra 2000 til 60 000 kroner de siste årene, opplyser Glomsrud Saxrud.

Fra Landbruksdirektoratet får vi vite at antall saker som gjelder driftssamarbeid generelt er økende, og dukker opp i flere og flere av fylkene i områder med gris- og fjørfeproduksjon.

Ombygging av eksisterende våtføringsanlegg

Vi tilbyr ombygging av eksisterende våtføringsanlegg til Big Dutchman-anlegg

Big Dutchman våtføringsanlegg – et robust og velfungerende anlegg med praktiske løsninger.

Big Dutchman restløs våtføring
Vann i rørstreng mellom utføringer gir bedre førkvalitet. Ingen gjæring av restmengder i rørstreng. Mindre tap av aminosyrer som igjen gir lavere forforbruk/bedre tilvekst og økt dekningsbidrag.

Big Dutchman

Fjøssystemer Service AS

- Utfører montasje og service på Lely melkeroboter og øvrig Lely-utstyr i Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark, Akershus og Østfold
- Utfører service og montasje på Big Dutchman ventilasjon, fjørfeutstyr og våtføringsanlegg til gris
- Utfører ombygging av våtføringsanlegg og tilbyr komplette løsninger for dette

Hovednummer: 61 28 35 00

- **Salg ventilasjon/Ettermarked:** 911 97 456 (Jorulf Dæhlin) jorulf@fjossystemer.no
- **Salg gris:** 917 12 414 (Hans Trøstheim) hans@fjossystemer.no
- **Salg gris:** 906 83 519 (Ola Rognlien) ola@fjossystemer.no

Fjøssystemer Service AS, Stolvstadlia 12, 2360 Rudshøgda

www.fjossystemer.no

Fjøssystemer støtter kombinertlandslaget

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Øst
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no

Sør
3178 Våle
Tlf. 33 30 69 61
sor@fjossystemer.no

Vest
4365 Nærbø
Tlf. 51 43 39 60
vest@fjossystemer.no

Nordvest
6770 Nordfjordeid
Tlf. 57 86 25 05
nordvest@fjossystemer.no

Midt
7473 Trondheim
Tlf. 72 89 41 00
midt@fjossystemer.no

Bygg
2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00
bygg@fjossystemer.no

SATSER: Monika Bratland og Cato Aarsland, tredje generasjon med produksjon av avlsgriiser på Bratland, satser friskt med nytt hus, ny teknologi og nye griiser.

– Gildt å jobbe med gris

Et år etter at de overtok garden Bratland, den 1. oktober, kunne Monika og Cato invitere interesserte til åpen dag i det nye grisehuset sitt med mange spennende detaljer. Og interessen var stor.

TORE MÆLUMSÆTER
Hå, Rogaland

Det har vært en tøff tid både for husbyggere og jærbønder generelt denne sommeren. Siden februar har det regnet så å si hver dag, med unntak av siste uka i september. De to siste graslåttene har lidd kraftig under dette. Den klissvåte sommeren har heller ikke gjort det enkelt å få ut møkka i tide.

– Nei, det har ikke vært bare bare å bygge. Så det blir lenge til neste gang, smiler Monika Bratland og Cato Aarstad.

Men nå er de i havn, og i midten av november griiser de første SPF-purkene. Dermed er landets andre foredlingsbesetning med landsvin og SPF i drift.

VAR SKEPTISK

– Beslutningen kom vel som et resultat av at vi bestemte oss for å bygge nytt. Det er gildt å jobbe med gris. Jo mer du jobber med grisen, jo mer gir den tilbake. Jeg må innrømme at jeg var skeptisk til FTS. Jeg syntes kravene til god drift var strenge nok som de var, og nå skulle de altså bli enda strengere. Men jeg måtte bare endre holdning, og jeg tror og håper at beslutningen var riktig, sier Monika.

Det var et faglig sterkt team som gikk løs på oppgaven med å planlegge og bygge nytt.

STOR EGENINNSATS

Egeninnsatsen har vært svært stor. Catos kunnskaper som kranbilsjåfør med god kontakt i anleggsbransjen har

kommet godt med. Det samme har naturligvis den enorme svinefaglige kompetansen som de tre generasjonene på garden har. Det merkes når en ser på detaljene i huset.

Flere forhold har gjort byggeprosjektet krevende. Nybygget ligger der det gamle lå, men tomta ligger nær Nordsjøveien og Bratlandsånå (elva) på sørsiden.

De har brukt kun lokale folk. Odland AS har stått for betongarbeidene, Felleskjøpet for innendørsmekaniseringen, og Vigrestad Bygg for det byggetekniske. Grunnarbeider, montering av all innredning og andre oppgaver er i all hovedsak gjort av byggherrene sjøl, nabo Ernst Avestad Maskin og familien.

Det nye huset har 1300 kvadratmeter i grunnflate. I tillegg kommer en ombygd eldre tidligere føde-, drektighets- og bedekningsavdeling, hvor du nå finner en ny smågrisavdeling. Samlet husflate er dermed på cirka 1500

FØDEBINGE: Utsnitt fra en av fødebingene. Det er disse som dominerer i huset, og vanligvis går det greit uten fiksering.

OVERSIKT: Fødebingene kan overvåkes i mobilen. En egen app gjør dette mulig.

SENSOR: I smågrisavdelingen er det sensorer som registrerer mengden i troa.

RENSLIG: Det er lett å kople av siste meter'n med føringsrør over krybba. På bildet sees slangen med vanntilførselen.

FLYTTBART: Kameraer som dette har sunket i pris. Det festes magnetisk til taket, og kan lett flyttes på. Hvis teknologien fungerer bra blir det kjøpt flere kameraer etter hvert.

RENSLIGHET: En vannkran på vegg ved dørene mellom avdelingene gjør det enkelt å spyle gummistøvlene.

PNEUMATIKK: Lufttrykket blåser tørrfôret gjennom rørledningene, såkalt airfeed.

SPENNENDE: Camilla (1 ½) ser den spennende leken sin på andre siden av hullet.

kvadratmeter. De hadde ikke endelig oversikt over byggeregnskapet da Svin var på besøk, men regner med å havne så vidt under ti millioner kroner.

TRANSPONDER

Det gamle grisehuset med blant annet pustende himling ble som sagt revet. Nå er det bygd slik at det skal være enkelt å vaske. Det er sandwichelementer i både vegger og tak, og alle skjøter er tettet med silikon.

Huset har takventiler og et helt nytt føringssystem. I drektighetsavdelingen er det bygd for transponderføring, noe som Monika og Cato så hos Bjarne Mæland.

– Vi syntes det så veldig trivelig ut der. Purkene var rolige og trivelige. Dyra så fine ut, og det var en rolig stemning i avdelingen. Purkene går fritt og styrer mye sjøl, sier Monika og Cato.

LUFTSTYRT FØRING

De er selvfølgelig spente på hvordan transponderføringa fungerer i bruk. Det blir en ny erfaring for de unge svineprodusentene. Men også andre deler av føringssystemet har ny teknologi. De har valgt å installere et såkalt Airfeed-anlegg fra Agrisys. Prinsippet her er at det er luft under trykk som blåser tørrfôr gjennom rørsystemet. På den siste meter'n av nedløpet til krybba tilsettes vann, slik at dyra får litt oppbløtt fôr. Dette siste rørstykket kan enkelt åpnes og tas ut for rengjøring. På denne måten sikrer en seg mot rester av våtfôr og dermed skjemt fôr i rørstrengene. Oppbløttingen reduserer også støvplagene i rommet.

En annen fordel med anlegget er at de kan føre som de vil i hver enkelt bingje. I transponderanlegget i drektighetsavdelingen er det også individuell føring.

Forts. neste side

TRANSPONDER: I drektighetsavdelingen er det transponderføring til purkene med egen opplæringsavdeling for ungpurker.

KONTAKT: Det er mulig med trynekontakt med rånen i drektighetsavdelingen.

NYE FASADER: Det nye grisehuset tar seg slik ut sett fra Nordsjøveien gjennom Hå. (Fotos: Tore Mælumsæter)

Fakta om Bratland

- // Besetningen er inne i sin tredje generasjon som avlere for Norsvin, med Magne Bø (74), Rigmor Bø (54) og nå Monika Bratland (27) med sin mann Cato Aarsland.
- // Besetningen ble aspirantbesetning til foredlingsnivået i 1996, og ble formelt en foredlingsbesetning for landsvin i 1999.
Fra da og fram til i dag har besetningen levert 337 råner til test (Bjørke/Delta), og de har levert 27 seminråner.
- // Den yngste generasjonen satser tøft og tar nå svinesatsingen til et nytt nivå både avlsmessig og teknologisk. Produksjonen på Bratland blir nå landets andre SPF-foredlingsbesetning med råneleveranse, og den første avlsbesetning med SPF etter at Norsvins mål om å legge om alle avlsbesetninger til SPF innen 2024 ble lansert.
- // Besetningen ble tømt for dyr i februar, og bygningene ble revet, bortsett fra den gamle purkeavdelingen som ble bygd om til ny smågrisavdeling. Etter ombyggingen vil besetningen ha sju ukers puljedrift med 21 purker i pulja.
SPF-purkene rekrutteres fra Solberg i Sør-Trøndelag, og de første griser i november.
- // Historisk har besetningen vist gode produksjonsdata over lang tid, ikke minst for kullstørrelse. God forståelse for dyr og avl har preget generasjonene.

Magne Bø i godt driv. Han har også levert innspill til flere praktiske detaljer i det nye huset.

Rigmor Bø vasker i det nye grisehuset med barnebarnet Camilla (1,5) som tilskuer. Ser vi fjerde generasjon på Bratland?

INNSLUSING: To trinns innslusing av strømidler/grovfôr gjennom disse to rommene.

LAVT: Det er lave skiller mellom avdelingene i drektighetsavdelingen. De kan selvfølgelig støpes høyere hvis de lave ikke skulle vise seg å fungere.

SLAKTEGRIS: Slik ser slaktegrisbingene ut.

– Det er ikke mer enn to-tre stykker som har installert airfeed-anlegg her til lands, og det kan synes litt skummelt å prøve noe som en kjenner så lite til. Men dette er kjente systemer som brukes i stor utstrekning i andre europeiske land, så systemet burde være utprøvd og funksjonelt. Alt er rustfritt, og det ser veldig solid ut. Det blir spennende å ta det i bruk i praksis, sier Cato.

SNART KLART

Etter vask og desinfisering er det klart. De første purkene fra Solberg i Sør-

Trøndelag kom til gards 17. oktober, og det forventes grising i midten av november. I første omgang kom det 42 drektige purker og en del småpurker. Den andre pulja kommer i januar, så det forventes full produksjon ved påsketider.

– Det er mye nytt en skal venne seg til med nytt hus og ny teknologi. Men vi får jo en rolig start og gradvis opptrapping, så vi gleder oss til dette, sier Monika Bratland og Cato Aarstad.

Kontakt en av våre svineselgere for nærmere info:

Levanger

Odd Arne Nordahl
Mobil: +47 979 84 055
Odd.Arne.Nordahl@felleskjopet.no

Hamar

Harald Rønning
Mobil: +47 916 50 811
Harald.Ronning@felleskjopet.no

Larvik

May Helen Gryte
Mobil: +47 952 43 168
May.Helen.Gryte@felleskjopet.no

Rogaland

John Skretting
Mobil: +47 957 03 858
John.Skretting@fkra.no

Pris på forespørsel

www.felleskjopet.no

Nedap Compact Feeder for fødebinger

Individuell førtildeling etter kurver

- Langsom utføring flere ganger om dagen
  - høyere vannopptak
  - høyere melkeproduksjon
  - høyere fravenningsvekt
- Styres via smartphone
- Kan ettermonteres på alle typer volumbokser

Fôrskål

Praktisk krybbe til yoghurt.
Enkel å gjøre ren.

Grisemor

For mange unger i kullet? Mambo blander frisk melkeerstatning med en eller to timers mellomrom. Arbeidsbesparende føring av inntil 14 grisunger. Utviklet for Sprayfo smågris-melk pluss. Ta vare på flere grisunger - bruk

Mambo grisemor og Sprayfo smågrismelk.

GRISEGODT

Nuklo-spray yoghurt

- Høyere tørrstoffopptak fra dag 1
- Flere avvente grisunger pr. kull
- Større fravenningsvekt
- Lettere overgang fra melk til tørt fôr
- Basert på melkeråstoff levert av TINE

Klimabokser for rånesæd

21 ltr - 55 tuber.
45 ltr - 84 tuber.
Innstilt på 17°, kan justeres.

Nuklospray spegrismelk

Flere som overlever! Sprayfo fremmer en aktiv immunitet. Bedrer fôropptaket og øker fravenningsvekten
Basert på melkeråstoff levert av TINE

Staldren® — Et effektivt tørrdesinfeksjonsmiddel til storfe, gris, sau, geit og hest

- Staldren®** støver ikke, absorberer fukt og reduserer sjenerende lukt ved at det binder ammoniakk.
- Staldren®** etser ikke på gulv og innredning.
- Staldren®** minsker luftfuktighet og dermed risiko for luftsmitte.
- Staldren®** lett å spre og kan brukes mens dyrene er i bingje eller bås.
- Staldren®** er dokumentert ikke giftig, dvs. verken hudirriterende eller helseskadelig for dyr og mennesker.
- Staldren®** reduserer livsbetingelsene kraftig for flue- og loppelarver.
- Staldren®** er pH-nøytralt og dermed meget skånsomt overfor omgivelsene, fremmer et giftfritt miljø.
- Staldren®** er effektivt bakteriedrepende, og har dokumentert virkning mot f.eks. e-coli bakterier, salmonella, capylobacter, tarmbrann Type A, aspergillus og stafylokokker.
- Staldren®** brukes også til kjøledyr fra hamsteren på barneværelse til hesten i stallen.

Vanligvis brukes det 50-100 gram Staldren pr. m². Første uke med nye dyr eller ved problembinger spres det tre ganger ukentlig, og deretter en til to ganger om uken. Som hovedregel er Staldren effektivt så lenge det kan ses (rød farge).

Kadavervogn

Rustfritt stål.

Nå med to styrehjul som gir stabil håndtering av kadaver.

Vognens bredde 45 cm.

SPF-satsing kostet 417 000

Hans Ole Erikstein i Bø Telemark har sanert og satset på SPF. Saneringen ble gjort medisinsk, og prislappen ble 417 000 kroner, eller cirka 4500 kr per purke.

ERLING MYSEN

Hans-Ole Erikstein har smågris/kombinert besetning i Bø i Telemark. Det er sju ukers puljedrift og 31 purker i pulja. Huset har to FT30 fødeavdelinger, en slaktegrisavdeling og avdelinger for ungpurker, gjeldpurker og bedekning. Cirka 700 av drøyt 3000 smågriser føres fram til slakt, resten selges til to besetninger. Resultatene på gården har vært bra med nær 30 avvente. Men utfordringen har vært APP og tilvekst.

FIKK MANGE VARIANTER

– Det var veldig mange lunge- og brystanmerkninger på slakteoppkjørene fra oss og de vi selger smågris til. Over en tredjedel av grisene fikk anmerkninger, forteller Erikstein. Før saneringen ble det tatt serotypetest eller blodprøver av 30 tilfeldige slaktegriser. Prøvene ble tatt på slakteriet og sendt til Danmark. Den påviste både APP 2, 3, 6, 7, 8, 10 og 12. Det vil si omtrent alle APP-variantene som er påvist i Norge, og av disse regnes særlig 6 og 8 som tøffe og gir produksjonstap.

– Vi følte vi måtte gjøre noe, men å bruke to millioner til en full sanering med helt nytt dyremateriell var uaktuelt, sier Erikstein. Alternativet ble i dette tilfellet medisinsk sanering.

LEIDE GRISEHUS

Erikstein fikk leid et nedlagt grisehus i nabolaget. Dermed ble en sanering mulig uten en periode med produksjonstap.

– Produksjonstapet ved full sanering kan fort bli stort, og er trolig underestimert, mener Erikstein. For å unngå både produksjonstap og resmitte må en saneringsprosess planlegges så nøyaktig som mulig.

FIKK APP: Hans-Ole Erikstein i Bø i Telemark har smågrisproduksjon. Resultatene var gode med cirka 30 avvente, men de slet med APP og tilvekst. Hele sju varianter av APP ble registrert på gården. Løsningen ble medisinsk sanering. (Foto: Tore Mælumsæter)

– Alt må være klart når du setter i gang. Det er viktig å ha med en god veterinær som kjenner prosessen i planleggingen. Det må også foreligge en plan for hva man gjør etter sanering vedrørende både smittebeskyttelse, dyreflyt og rekruttering. Det er fryktelig dumt å kaste bort en sanering på dårlige planlegging og manglende rutiner i etterkant, sier Erikstein.

SOLGTE OG TØMTE AVDELINGER

Selv solgte de all salgbar smågris og tømte avdelinger fortløpende i grisehuset på gården. Ikke salgbar smågris, ca 500 eller litt over ei pulje, ble flyttet til leid grisehus. Alt av purker en ikke vil ha med videre ble slaktet. I de neste to puljene var det ikke rekruttert nye egne purker. Alle nye purker kom da fra SPF-livdyrleverandør. Kjernen av «gamle» purker (79 stk) ble så flyttet til to nyoppretta midlertidige avdelinger på gården.

Vasking og desinfisering ble startet etter hvert som avdelingene ble tømte. Denne jobben ble gjort i mai, juni og juli 2016.

– Jeg tror det er veldig viktig ved all sanering å bruke sommermånedene. Vintersanering er for risikabelt, mener Erikstein. Ellers er det lettere å unngå

produksjonstap og få det hele til å gå opp når en har sju ukers puljedrift sammenlignet med tre eller fem og en halv ukers.

GRUNDIG VASK OG DESINFISERING

Alle avdelinger og tilknyttede ganger og areal ble grundig vasket. Prosessen startet med grovvask uten såpe, deretter to ganger finvask med såpe og 45 graders vann. Så desinfisering med skumlegging og skylling med 45 grader vann. Vakuumbrenner ble behandlet med kaustisk soda. I gjødselrenna med trekk ble alle rister tatt opp og vasket samt desinfisert og sprøytet med hydratkalk. Selve rennene ble også sprøytet med hydratkalk. Også alle flater under brysthøyde i samtlige avdelinger ble sprøytet med hydratkalk. Alle rom ble desinfisert med tåkesprøyte. Utvendige ramper og overflater med fast dekke ble også vasket og desinfisert. I tillegg ble grus på utsatt del av gårdsplassen byttet ut.

– Alle rom fikk stå og tørke i cirka 10 dager. Samtidig startet jobben med medisinsk sanering, forteller Erikstein.

6 X ANTIBIOTIKA

Kjernen av gamle purker fikk seks injeksjoner av Baytril fordelt på tre ganger i «venteavdelig» og tre ganger etter de flyttet tilbake i ferdig sanert fjøs.

NYTT OG GAMMELT: Grisehuset på gården Skoe i Bø er bygd nytt i 2011. Samtidig ble fjøs/grisehus fra 80- og 90 tallet renoverert. Bildet er tatt våren 2014. (Foto: Tore Mælumsæter)

– Medisineringa var en tøff jobb i starten, men etter hvert fant vi rutiner som fungerte. Vi erfarte at det var viktig med gode solide sprøyter, samt å lage et system slik at purkene kan avskjæres gjerne to-tre sammen. Fangbåsene var derimot ikke enkle å bruke, sier Erikstein.

20 PROSENT BEDRE TILVEKST
Hans-Ole er svært fornøyd med resultatene og situasjonen i grisehuset etter saneringen. Det er i tiden etterpå tatt to prøver av grisene, den siste ett år etter sanering. Begge prøvene konkluderer med ingen APP, dysenteri eller nysesjuka, så SPF-statusen er etablert.

– Det er særlig på tilvekst og fôrforbruk vi har fått en forbedring. Vi har en tilvekst på smågris på nesten 600 gram per dag, og 1070 gram per dag på slaktegris. Vi mangler dessverre tilveksttall fra tida før sanering, men jeg er sikker på at tilvekst per dag har løftet seg 20 prosent, sier Erikstein. Antall avvenne er også økt litt til over 31 per purke. Det er også slutt på anmerkningene fra slakteriet både når det gjelder egne slaktegriser og hos de to vi selger smågris til, opplyser Erikstein.

LØNNSOM SANERING

Dødeligheten har også sunket betydelig, selv om dette ikke var et stort problem tidligere.

– Andelen griser som henger etter som smågriser har blitt langt færre. Det er mye jevnere i smågrisperioden. For oss har det helt klart vært veldig lønnsomt å sanere, men vi hadde trolig aldri gått på dette med egen lommebok og en prislapp på to millioner. For de som

kun har de «milde» APP-variantene kan en også spørre seg om dette er lønnsomt selv med vår metode. Det finnes sikkert mange besetninger uten SPF som oppnår resultatene vi har nå eller bedre, sier svinebonden i Bø. Men samtidig finnes helt sikkert veldig mange der sanering vil gi et solid løft i produksjonen slik Erikstein har fått. Han råder de som vil prøve til å se nøye gjennom logistikken.

– Det er også viktig å hele tiden tenke igjennom hva en gjør når man håndterer både friske og syke dyr i samme periode. Du må dusje deg inn til de friske grisene. Generelt har vi skjerpet smittebeskyttelsen på gården flere hakk etter dette, sier Erikstein.

Kostnader SPF-sanering Erikstein

Medisin/veterinær	80000 kr
Såpe/desinfeksjon	30000 kr
Arbeid vasking (250 timer a kr 250)	62500 kr
Leid fjøs inkl strøm	45000 kr
Ekstraarbeid leid fjøs (200 timer a 250)	50000 kr
Økt rekrutteringskostnad (20 ungpurker a 2500)	50000 kr
Anslått produksjonstap	100000 kr
SUM Kostnader sanering	417500 kr
Sum kostnader pr purke	4490 kr

Av produksjonstapet står her tap pga leid fjøs pluss tomdager for 3/4.

Mye av ekstraarbeidet i leid fjøs er å sette det i stand. Fjøsset hadde stått tomt noen år.

Til sammenligning er beregnet at full sanering med innkjøp av nye dyr koster 16200 kr per purke.

Plastplater til alle formål

- » **Melkerom** » egnet til **ALLE** dyreslag
- » **Teknisk rom** » *upåvirket av fukt og skitt*
- » **Våtrom** » *enkle å holde rene/vaske*
- » **Husdyrrrom** » *lette å bearbeide/montere*

Stort utvalg av lagerførte varer i Norge | Tykkelse 1,5–42 mm

www.bergerud-gaard.no
1735 Varteig | Tlf. 918 45 004
ole@bergerud-gaard.no

Hadde SPF – sanerte – starter SPF igjen – Ingen gullgruve å sanere

– Det er ingen gullgruve å sanere. Vi skulle gjerne sluppet det. Men det er ingen gullgruve å medisinere mye heller. Så vi valgte å ta saneringen og satse på SPF enda en gang, sier Anne Karin og Roar Lima Grødeland.

TORE MÆLUMSÆTER
Klepp, Rogaland

De to har vært igjennom både opp- og nedture i årene de har drevet Veisholen i Orre på Jæren. Etter at grisehuset brant i 2010, valgte de å bygge opp igjen et nytt grisehus. Samtidig valgte de å starte med SPF-produksjon, og den første grisinga startet nyttårsaften 2011/12. Dette fungerte helt fint fram til sommeren 2016. Da sluttet litt for mange slaktegriser å ete.

NOE VAR GALT

– Vi trodde først det var vanlig influensa. Men så spredte det seg til purkene også. Vi leverte et stort lass med slaktegriser, og vi fikk anmerkninger på 70–80 prosent av dem. Det var bukhinnebetennelse og lungeproblemer. Vi hadde jo ikke hatt sykdomsproblemer med SPF-grisene. Problemene spredte seg til de drektige purkene som også mistet matlysta og sluttet å ete. Et par av dem døde. Etter hvert gikk det over på smågrisene, og det var hos dem vi fikk de største tapene. Vi skjønnte at noe var alvorlig galt, sier Anna Karin og Roar.

APP-MISTANKE

Mistankene gikk i retning av APP, og veterinære prøver ble selvfølgelig tatt. Mistankene ble bekreftet. Det var APP, og Grødeland mener at det var tre ulike typer av dem. De drev i tre måneder til før de tok den endelige beslutningen å slakte ut og sanere. I denne perioden var det mange samtaler med dyrlege og forsikringsselskap. De ble forespeilet at de kunne leve med dette. Purkene var for så vidt ikke så verst, men smågrisene ble veldig svake etter

avvenning. De tålte transport og forflytning veldig dårlig. Vi måtte passe godt på dem, men tilstanden gikk litt opp og ned. Den var ustabil. De har tre ukers puljedrift og egen rekruttering.

BESTEMTE SEG

Senhøstes bestemte de seg for å sanere, og det ble lagt et løp for det. Men det tok ei stund før de var helt tomme for dyr. Det var de ikke før i mai, men nedvaskingen hadde allerede begynt i de avdelingene som var tomme. Det var tungt og utfordrende å gjøre noe. Da de hadde tømt rev de ned det gamle slaktegrishuset.

Nye purker kom inn, og første grising skjedd første uka i juli. Et helt nytt slaktegrishus sto innflyttingsklart 1. september, så det passet bra.

Men dette var en tøff periode. Mange arbeidsoppgaver lå oppå hverandre. Sanering og nybygg og nye purker som skulle læres opp i transponderføring.

– Vi kjøpte jo en hel besetning med ungpurker som var rene SPF landsvinpurker. Så det går ei stund før vi får

VEISHOLEN
GNR. 32-33
BNR. 7-19-21
1988

BRANT: Etter brannen i 2010 valgte de å bygge det nye grisehuset som sees her. Samtidig ble det besluttet å satse på SPF-produksjon.

STRENGERE: – Vi syns at vi holdt et strengt regime i forhold til å slippe inn andre folk og gjenstander i grisehuset. Men lærdommen er at vi må bli enda strengere, sier Anne Karin og Roar Lima Grødeland.

effekt av den nye hybridpurka, sier Roar med et skjevt smil.

De kjøpte altså flere puljer med purker. Noen var inseminerte, og noen inseminerte de sjøl. Målet var å komme i gang igjen så fort som mulig i full produksjon.

SPEKULASJONER

– Har dere noen formening om hvorfor dere fikk APP?

– Det blir spekulasjoner. Det kan være flere forklaringer på det, men vi har alltid vært nøye på å holde strenge rutiner i forhold til hygiene og smitte. Vi har vært nøye på rene soner, å vaske oss, og bruke forskjellige klær i ren og uren sone. Ramper har blitt desinfisert, og det samme har verktøy som har vært brukt i grisehuset blitt før det har sluppet inn. Vi følte egentlig at vi var ganske gode på disse viktige rutinene. Men vi må innrømme at vi ikke alltid har brukt maske og hansker. Kanskje det har vært oss? Vi vet det rett og slett ikke, sier de to. Etter at vi fikk MRSA-utbrudd i Norge har kravet til

smittebeskyttelse blitt nesten like strengt i vanlige besetninger, så spranget til SPF er ikke så stort lenger.

– Og hva er lærdommen?

– Den er veldig enkel. Vi må bli enda strengere både med oss som arbeider der og med besøkende som av en eller annen grunn må inn i grisehuset. Nå bruker vi hansker og maske konsekvent.

STORE TAP

Det oppstår naturligvis store økonomiske tap som følge av en slik saneringsprosess.

– Vi får ikke dekket kostnadene ved innkjøp av nye dyr. Bare der har nok dette kostet oss halvannen million kroner. I tillegg tapte vi inntekter fra april, så inntektstapet var minst et halvt år. Forsikringen dekket tapet i sykdomsperioden pluss forventet/stipulert nedgang i produksjonen i den tolv måneders-perioden forsikringen gjelder for. Men vi så etter tre måneder

hva tapet ville bli framover. Det er ingen gullgruve å sanere, men det er tross alt dette vi driver med. Det er svineproduksjonen vi lever av. Nå må vi bare krysse fingrene for at det går bra framover, sier Grødeland.

MINDRE SKEPSIS

De var kjempefornøyde med de purkene de hadde før. Og de så verdien i den SPF-produksjonen de drev før, sjøl om de kom sent i gang med innkrysning av z-purka.

– SPF-grisen har hos enkelte et litt dårlig rykte, og når du får APP hos SPF-griser så er ikke det bra. Men likevel føler vi at den skepsisen som vi møtte mot SPF-produksjon for en del år siden har stilnet, i hvert fall i forhold til da vi startet. Og når folk ser at vi sanerer for å fortsette med SPF så er jo det et uttrykk for at vi var vekkelig fornøyd med den produksjonen vi hadde. Vi må nå krysse fingrene for at vi kan få oppleve dette igjen uten nye avbrudd, sier Anne Karin og Roar Grødeland.

– APP er den store stygge ulven

– Det var slik med mykoplasma også. Den kostet oss mye, men vi ble kvitte den. I dag er det APP som koster svineprodusentene uhorvelig mye, sier Flemming Meland.

TORE MÆLUMSÆTER
Stavanger, Rogaland

Han holder til på Forus, på grensa mellom Stavanger og Sandnes, men er i praksis den eneste Nortura-veterinæren mellom Kristiansand og Geiranger. Når Svin spør om hvordan han vil karakterisere helsetilstanden på gris i Rogaland, svarer Meland slik;

– Det blusser opp noen APP-tilfeller med ujevne mellomrom i hele denne regionen, og det er vel den største utfordringen svineæringa har her nå, rent helsemessig. Det er vanskelig å tallfeste tapet, men APP koster svineæringa store beløp. Plutselig er det noen som sliter en periode. Noen slaktegrisprodusenter sliter med å bli kvitt APP på grunn av at de driver kontinuerlig drift og blander aldersgrupper. Jeg kommer selvfølgelig bortom mange av våre produsenter som får helsetrøbbel. APP-problematikken lever i hele produksjonskjeden, og smitten brer seg ved flytting av dyr i produksjonssystemet, sier Meland.

PENICILLIN

– Hva skal en se etter hvis mistanken går i retning APP?

– Ved et akutt utbrudd ser du jo straks at grisen er sjuk. Da har den høy feber, dårlig matlyst, og noen dør akutt av lungebetennelse. Men sjukdommen har også en kronisk form hvor symptomene er mildere, eller kanskje ikke tilstede i det hele tatt. Ikke før du leverer grisen til slakteriet oppdages det symptomer på hjertesekkbetennelse og brysthinnebetennelse som forteller at her lever infeksjonen i det stille, og dette koster penger. I slike besetninger med få eller ingen kliniske symptomer er forholdene ofte så gode og immuniteten så god at infeksjoner unngås. APP-bakterien jobber i kulissene med

HOLDNINGER OG RUTINER: – Det holder ikke å være nøye i 99 av 100 tilfeller, og du kan ikke stole på at folk gjør som du sier. Du må forsikre deg om at de gjør det, sier veterinær Bjarne Meland.

dårligere tilvekst og økt fôrforbruk som resultat.

– Og behandlingen?

– Er du våken og oppdager symptomene raskt er penicillin tingen. APP er en bakterie som påvirkes av det, og da kan de fleste grisene overleve. Det fine med penicillin er at det virker også mot andre sjukdommer som kan gi liknende symptomer som APP. Men det er viktig å gi nok penicillin i forhold til vekta på dyret.

MER APP NÅ

– Har antall tilfeller av akutt APP akselerert?

– Ja, jeg har inntrykk av det. Vi har vært igjennom en periode med større aktivitet og heftigere utbrudd det siste halve eller hele året. Noen ganger dukker det opp på steder hvor det vanligvis er stille og rolig på helsefronten. Men det er én ting som må understrekes når det gjelder APP; APP-bakterier er tilstede hos alle griser. Det er rett og slett en del av dyrets normale bakterieflora. Tar vi blodprøver kan vi påvise antistoffer mot APP. Det kan altså være flere griser med alvorlig APP enn de som avsløres ved normal prøvetaking. Hvis det tas 20 blodprøver i en besetning og noen er positive, andre negative, da er bakterien til stede i besetningen. Bakterien

lever i øvre luftveier og mandler. Vi regner alle besetninger som APP-positive unntatt SPF-besetningene, sier Meland.

– Så da er det SPF som er løsningen for å bli kvitt bakterien da?

– Ja, men når vi snakker om SPF så mener vi jo at de skal være fri for mer enn APP. Et SPF-dyr skal være fri for fire definerte sjukdommer. Men i praksis er det APP som er den store stygge ulven.

IKKE BLAND FRA FLERE

APP opptrer i ulike varianter, kalt serotyper. Det er derfor det er en fordel om slaktegrisprodusenten får sine smågriser fra en fast leverandør. Smågrisprodusenten bør også få sine livdyr fra faste leverandører. Da finnes mest sannsynlig de samme variantene/serotypene i disse besetningene.

– Hvis det blandes inn dyr med ulike APP-statuser enn det grisehuset er vant til, kan det fort si bang. Derfor er jeg opptatt av driftsformer med alt inn/alt ut, og oversiktlige livdyrstrømmer. Resonnementer av typen «nå har jeg to ledige binger, så nå vil jeg ha inn noen flere smågriser for å nytte plassen» må vi legge på hylla. Det er fortsatt litt for mange som ikke tenker over hvor mye de kan tape både sjukdomsmessig og dermed også økonomisk på å hale inn griser i hytt og pine.

Og ved mottak av griser, så anbefaler jeg at du tar i mot rom for rom, ikke binge for binge, og helst ikke fra mange produsenter, sier Meland.

SMITTEVEIER

– Du peker på at smitten kommer med dyr og transport av dyr. Men hva med smitte gjennom luft?

– Luftsmitte, kanskje, men jeg er rimelig sikker på at sannsynligheten for smitteoverføring er større på andre måter. Den kan komme fra alt fra rotter og mus, utstyr, dyrlege, rørløper osv.

Det holder dessverre ikke lenger å være nøye i 99 av 100 tilfeller. Det nytter ikke å satse på at andre gjør som du sier at de skal. Du må forsikre deg om at de gjør det. Men for all del, dette er ikke håpløst. Den som eier besetningen må sjøl gjøre akkurat det samme som vedkommende forlanger av andre. Hver dag. Smitteforebygging handler om rutiner. Holdninger må snus. Innslusingspartiene må være gode nok og i orden. Det må tas beste valg. Vi må rett og slett bli litt profesjonelle, sier veterinær Bjarne Meland.

FAKTA

Dette er APP

APP er forkortelse for *Actinobacillus pleuropneumonia*. Det er en bakterie som finnes i 12 ulike varianter, og som gir lunge- og brysthinnebetennelse. De mest hissig variantene, de som oftest skaper sykdom under norske forhold, er serotype 6 og 8.

Ikke alltid vellykket sanering

En svinebonde i Nes Akershus har også hatt APP og serotypene 6 og 8. Senhøsten 2015 foretok han en medisinsk sanering.

Det er FTS-besetning med alt ut og inn, eller 26 ukers puljedrift hos Albert Lund. Han leide et grisehus dit en kjerne på cirka 50 purker ble flyttet. Grisehuset han leide hadde stått tomt i et år. Hans eget grisehus ble sanert etter utslakting. Som hos Erikstein ble purkene behandlet med Baytril seks ganger, men

behandlingen var likevel ikke helt vellykket. Sykdomstilstanden i besetningen ble riktignok klart bedre etter saneringen, og det har ikke vært nødvendig med behandlinger av grisen. Men fortsatt finnes APP 6 og 8 i besetningen.

– Dette skulle i utgangspunktet være en svært enkel besetning å sanere. Vi forstår ikke hvorfor det ikke fungerte. Jeg tror det er mest sannsynlig at APP har overlevd i grisen og ikke i grisehuset, sier rådgivende veterinær Maria Stenklev i Nortura. Hun tror ikke saneringstidspunkt på høsten har hatt betydning i dette tilfellet.

Svin kjenner til sju tilfeller av medisinsk sanering i Norge de siste 10 årene. Av disse sju er tilfellet i Akershus det eneste som ikke har vært helt vellykket. Fra slutten av 90-tallet fram til 2008 var veterinær og professor Tore Framstad ved NVH involvert i cirka 10 medisinske saneringer mot APP.

– Alle var egentlig vellykket, men et par av besetningene fikk oppblomstring av APP etter cirka et år. Sykdommen gav likevel mindre problemer for disse besetningene enn tidligere, forteller Framstad.

Vi merker levende verdier

Trygg og effektiv øremerking siden 1936

I over 80 år har OS ID bidratt til at svinebønder over hele landet kan merke dyra sine sikkert og dyrevennlig. Vi er stolte over å være norske bønders samarbeidspartner!

OS ID® Tlf. 62 49 77 00 www.osid.no
2550 Os i Østerdalen post@osid.no www.osidbloggen.no

Bestill merker på
www.osid.no

OS ID
COMBI 2000

COMBI E

Medisinsk sanering mot APP: – For stor risiko

– Vi kan ikke ta noen som helst sjanser i toppen av avlspyramiden. Det er hovedbegrunnelsen for at Norsvins styre sier nei til medisinsk sanering i den øverste delen av avlspyramiden, sier styreleder Geir Heggheim.

TORE MÆLUMSÆTER

Han sier at Norsvins styre har en ambisjon om å gjøre landets svinebesetninger fri for APP. Men det er stor usikkerhet knyttet til antibiotikaresistens, og denne risikoen og usikkerheten vil Norsvinstyret gjerne fjerne ved å si nei til medisinsk sanering i toppen av avlspyramiden.

– FOLKEHELSEPROBLEM

– Verdens helseorganisasjon sier at antibiotikaresistens blir et av verdens største folkehelseproblemer. Allerede i 2050 kan det være flere som dør av antibiotikaresistens enn av kreft. Et slikt budskap betyr at det fremover vil bli et sterkt økende fokus på det å produsere svinekjøtt fra en frisk gris, mest mulig fri for sykdommer og med minst mulig bruk av antibiotika. Styret sier nei til at foredlingsbesetningene skal kunne benytte medisinsk sanering fordi det i dag råder for stor veterinærfaglig tvil om sikkerheten med medisinsk sanering på kort og på lang sikt. Vi vet for lite om risikoen for tilbakeslag ved medisinsk sanering. I tillegg ser vi at nyere forskning også er opptatt av at genetiske likhetstrekk kan gå i arv mellom generasjoner, slik at det er summen av alle hensyn og risikovurderinger som gjør at styret føler for stor utrygghet knyttet til medisinsk sanering i toppen av avlspyramiden. Foredlingsbesetningene er direkte knyttet opp mot Norsvin, mens slakteriene har sterkere innbefatning med formerings- og bruksbesetninger, og vi har i vårt vedtak ikke sagt noe om hvordan en omlegging skal skje videre nedover i avls- og helsepyramiden, sier Heggheim.

ØKT SPF-ETTERSPORSEL

– Vil etterspørselen etter SPF-dyr vokse nasjonalt og internasjonalt?

– Det tror vi. Og vi må være leveringsdyktige nåde i Norge og ute i verden. I Topigs Norsvin systemet er det bare etterspørsel etter SPF-dyr og ingen konvensjonelle.

Når vi nå løfter ambisjonsnivået for norsk svineproduksjon til et nytt nivå, er det avgjørende viktig at vi ikke bommer, men faktisk skaffer oss momentumet og konkurransekraften vi er ute etter sier Heggheim.

HELE NÆRINGA MÅ MED

– Men målet er å få SPF-status i både avls- og bruksbesetninger innen 2030?

– Ja, men Norsvin kan ikke greie den jobben alene. Vi trenger å samle alle gode krefter i hele svinenæringa dersom vi skal greie det. Oppsida ved SPF-produksjon tror jeg er åpenbar for de fleste. Det er en av de beste investeringene vi kan gjøre for å få økt avdrått, bedre tilvekst, lavere fôrforbruk og ikke minst, enda friskere gris med styrket kvalitetsprofil og

NYTT FELLES LØFT: – Vi har også tidligere greid å bekjempe sykdommer som andre land har gitt opp å bekjempe. Ved felles innsats kan vi greie det igjen, sier styreleder Geir Heggheim i Norsvin.

omdømme. Norsvin greier ikke hele denne jobben alene, men vi kan bidra til å øke forståelsen for at dette er veien framover. Vi må ha hele bransjen med oss, slakterier og veterinærmiljøer. Det er viktig at det skapes felles forståelse og drivkraft for dette. Vi har jo greid det før, og sanert for sykdommer som andre land har gitt opp å bekjempe. Det har vi fått til nettopp fordi alle kreftene i svinenæringa har stått sammen om å gjøre jobben, sier Geir Heggheim.

Dette er vedtatt

Dette ble vedtatt i Norsvins styre i høst:

«Basert på en visjon om å gjøre hele landet fritt for APP innen 2030, vedtar styret at det skal settes i gang tiltak som skal gi alle Norsvins foredlingsbesetninger SPF-status innen 2024. Styret vedtar at disse besetningene ikke kan benytte medisinsk sanering for å oppnå en slik status. Vedtaket vil ikke ha tilbakevirkende kraft. Vedtaket bygger på at det per i dag råder faglig usikkerhet om sikkerheten med medisinsk sanering på kort og lang sikt, samt at bruk av antibiotika har fått stadig sterkere fokus i dagens samfunn på grunn av den sterke utviklingen av antibiotikaresistens på alle nivåer i den humane medisinen, men også i veterinærmedisinen.

Styret ber administrasjonen utforme en detaljert tiltaksplan for å skaffe finansieringsmuligheter for svineprodusentene som skal sanere og bli SPF-besetninger. Styret ber administrasjonen utarbeide en kommunikasjonsplan som sikrer god faglig kunnskap og informasjon om økonomiske og praktiske forhold ved konvertering til SPF. Styret ber om at administrasjonen etablerer et eget prosjekt, med egen prosjektstyring, for å kunne nå Norsvins visjon.»

Norsvin bygger ny teststasjon i Canada

Topigs Norsvin investerer 10 millioner euro i en ny teststasjon for råner i Manitoba, Canada. Her skal det testes 7500 råner årlig, blant annet ved bruk av CT-teknologi og programvare utviklet av Norsvin i Norge.

Det er morrasen Z-line og farrasen Tempo som vil inngå i testopplegget på den nye stasjonen, som planlegges ferdig i løpet av sommeren 2018. Stasjonen blir en kopi av Norsvins teststasjon Delta, som ligger i Vang ved

Hamar, men den vil ha dobbelt så stor kapasitet.

– At Topigs Norsvin velger å satse på vårt testopplegg videre, forteller oss at vi har gjort mye riktig i Norge, sier avlssjef Erling Sehested i Norsvin. I Norge testes rasene landsvin og duroc, som også inngår i produktporteføljen til Topigs Norsvin.

– Den nye teststasjonen i Canada vil gi en markant økning i den genetiske fremgangen hos Z-line og Tempo, forteller Chief Technical Officer Hans Olijslagers i Topigs Norsvin.

– En ny stasjon er del av vår strategi for å doble den genetiske fremgangen

i de kommende årene. I tillegg til å øke presisjonsgraden i testopplegget vårt, så øker vi effektiviteten, ettersom vi kan redusere generasjonsintervallet, forklarer han. Det betyr også at Topigs Norsvin kan levere de beste rånene og sædproduktene tidligere ut til kundene.

Teststasjonen i Canada blir et sentralt punkt for avlssystemet til Topigs Norsvin videre. Testopplegget innebærer at det leveres 4-6 uker gamle råner fra syv leverandørbesetninger til spesielle isolasjonsenheter, hvor de gjennomgår helsekontroll og genotyping. De 50 % av rånene som har det høyeste genetiske nivået, testes på stasjonen, som ligger ca. 3 mil fra isolasjonsenheterne.

ØDE: Med god avstand til andre husdyrbesetninger bygges Topigs Norsvins nye råneteststasjon i Manitoba, Canada.

Miniputtstaten Liechtenstein

30 kr kiloen, men kun leiejord

Liechtenstein og Norge er begge EØS-land, og begge har egen landbrukspolitikk. Fyrstedømmet i Alpene betaler 30 kr. kiloen for svinekjøtt. Men det er vanskelig for en bonde å få lov til å bygge grisehus.

ERLING MYSEN
Liechtenstein

Vi er i miniputtstaten Liechtenstein. I vest renner elva Rhinen og danner grensen mot Sveits. I øst strekker fjel-

lene seg over 2500 meter, og det er kort vei til Østerrike. På elvesletten ved Rhinen ligger gården til svinebonde Hanspeter Oehri. Han driver 280 dekar med korn og mais, men eier kun tomte der våningshuset, grisehuset og ammekyrne står.

Oehri fører fram drøyt 1100 slaktegriser og 80 okser i året. På jordene dyrker han mais, hvete, rughvete og bygg pluss gras til oksene.

– Normalt gir korn og gris mest i lommeboka, men oksene bidrar til mer stabil inntekt, forteller Oehri.

TRE SVINEPRODUSENTER

Det var Hanspeters foreldre som startet med gris på 70-tallet. Hanspeter tok over og bygde nytt grisehus tidlig på 90-tallet. Der er det binger med uteareal til alle slaktegrisene, slik markedet og matvarekjedene vil ha det.

Bingene er fem meter breie, dekker ca. 40 m², og halve arealet er utendørs. Det er tørrfôring hos svinebonden i Liechtenstein. Fôrforbruket er ned mot 2,60 kg per kilo tilvekst, men det er høyere vinterstid.

Korn og kraftfôrprisene er litt høyere enn i Norge. Oehri kan selge bygg for 3 kroner kiloen. Oehri selger kornet, men kjøper tilbake kraftfôret fra den samme mølla. Grisene blir slaktet ved 80–85 kg. Smågrisprisen betales etter vekt, i øyeblikket 30 kr/kg. Det vil si 800 kroner for en gris på 26–27 kg.

– Det er en lav pris, men det er overskudd av smågriser nå, opplyser Oehri. I Liechtenstein finnes det for øvrig ikke flere enn tre svineprodusenter, én smågrisprodusent og to slaktegrisprodusenter.

EDELSCHWEIN OG LEIEJORD

Grisen hos Oehri har sveitsiske gener, og er en krysning mellom landsvin, yorkshire og pietrain. Den kalles «Edelschwein» i markedet. Liechtenstein har felles marked med Sveits for landbruksvarer. Også slaktning og foredling skjer i nabolandet. Prisene på kjøtt, korn, smågris og kraftfôr er dermed de samme som i Sveits. Men for øvrig er landbrukspolitikken, støtteordningene og arealpolitikken annerledes. I Sveits eier bonden det meste av jorda hun/han driver. I Liechtenstein leier de nesten all jord. Oehri leier jord fra mer enn 40 ulike grunneiere, og enkelte bønder leier fra mer enn 100 eiere. Det er svært få som selger jord. Det er bedre å eie noe jord. Den kan bli opp-

ALT ER LEID: Hanspeter Oehri (58) er korn- og svinebonde i Liechtenstein. Den store utfordringen er at all jorda er leiejord.

til 100 ganger mer verdt ved utbygging. Men Oehri har ikke 50 leiekontrakter på enkeltbasis. Han leier jorda via en stiftelse. Den fordeler og leier ut omtrent all jord i kommunen hvor Oehri bor. De leier ut slik at arronderingen blir fornuftig, og gårdene får en størrelse på mellom 250 og 450 dekar. Det er 10 års kontrakter, og leieprisen er grei nok. Oehri betaler 350–400 kr per dekar for jorda. Kornavlingene ligger på cirka 600–700 kilo per dekar.

LEIEJORD USIKKERT

Men svinebonden i Liechtenstein er snart 60 år, og nærmer seg pensjonsalderen på 65. Kona Alexandra er kun 41, og barna bare 17 og 14. Spørsmålet er om familien skal satse videre på gris- og husdyrproduksjon.

– Nytt grisehus er på ønskelista, men det er vanskelig å få byggetillatelse og også lån i banken. Alexandra tar derfor landbruksutdannelse. Jeg får ikke leid jord som pensjonist, og du må ha utdannelse for å leie jord. Planen er at hun kan fortsette å drive gården fram til barna bestemmer seg for hva de vil, sier Oehri, og skuer mot fjellene i øst.

Bak der et sted ligger landets høyeste fjell Grauspitz på 2599 meter. Oehri tenker på framtida. Han mener leiejordproblematikken er den aller største utfordringen for landbruket, og særlig for husdyrproduksjonen i Liechtenstein. En av de få som eier sin egen gård i landet er landets øverste, storfyrsten Hans Adam den 2. Han eier dessuten gårder i nabolandet Østerrike.

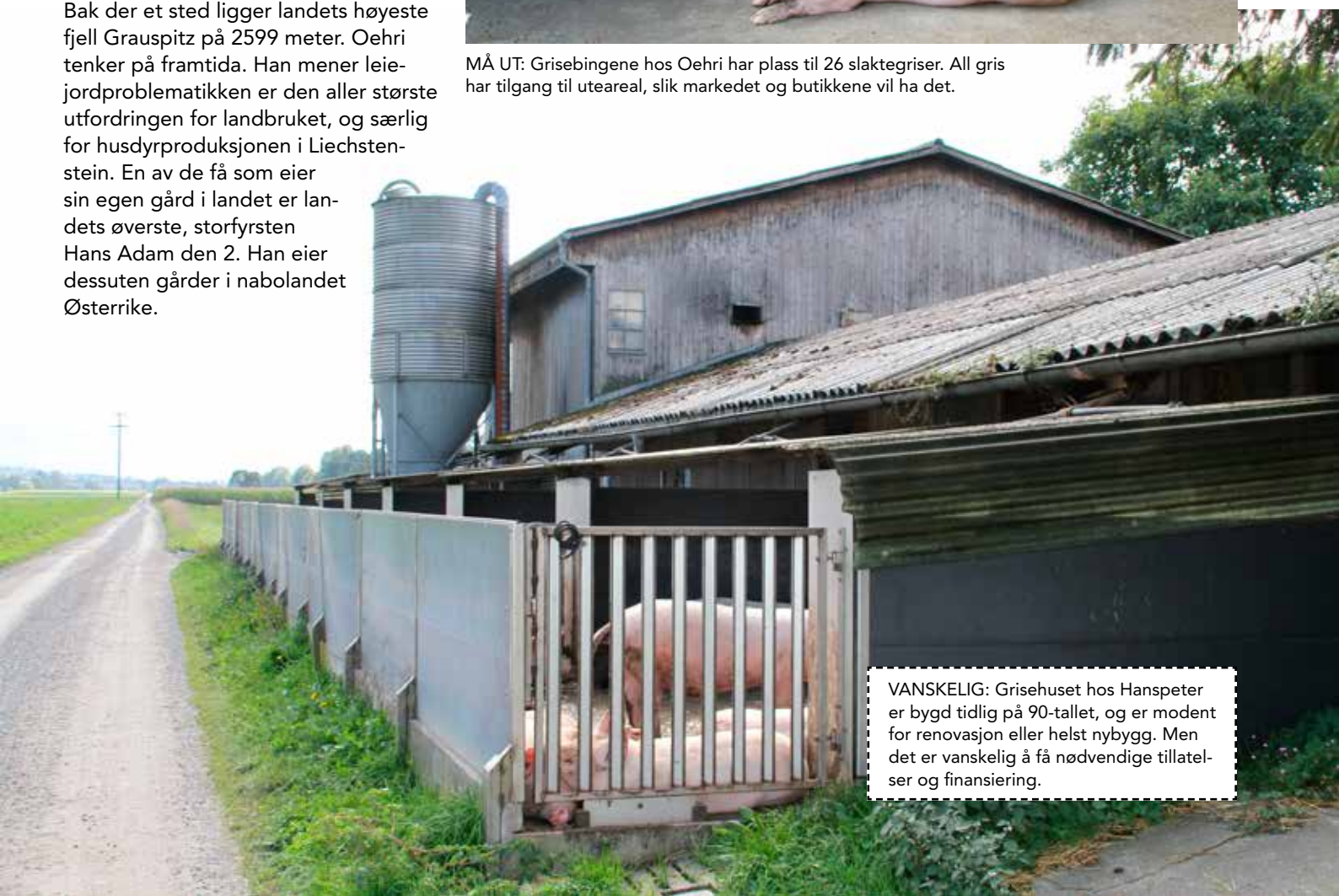
FAKTA

Liechtenstein

Fyrstedømmet Liechtenstein er ikke større enn 160 km² (tilsvarende Ski kommune sør for Oslo). Det er inneklemt mellom Sveits og Østerrike. Landet har cirka 37 000 innbyggere. Liechtenstein er et fjelland med flere likhets trekk til Norge. Det finnes cirka 100 aktive bønder i fyrstedømmet, hvorav tre har svineproduksjon. En utfordring for landbruket er at nesten all jorda i landet er leiejord. Det er sterkt press på utbygging av jord, og stor spenning knyttet til hver nye 10 års kontrakt.

MÅ UT: Grisebingene hos Oehri har plass til 26 slaktegriser. All gris har tilgang til uteareal, slik markedet og butikkene vil ha det.

VANSKELIG: Grisehuset hos Hanspeter er bygd tidlig på 90-tallet, og er modent for renovasjon eller helst nybygg. Men det er vanskelig å få nødvendige tillatelser og finansiering.

Norsk landsvin på kinesisk jord

Topigs Norsvin har levert 455 Norsvin Landsvin, hovedsakelig råner, til Wens Foodstuff Group i Kina. Eksporten er en del av en langsiktig avtale med Wens, som er Kinas største produsent av svinekjøtt.

Dyrene skal inngå i selskapets produksjonspyramide. Avtalen som nå er inngått, innebærer også regelmessige sædeksporter til Kina, fra landsvinråner i Topigs Norsvin-systemet.

– På sikt håper vi at sædeksport til Kina også vil kunne skje fra Norsvins rånestasjon Alfa i Norge, sier administrerende direktør i Norsvin SA, Olav Eik-Nes.

Wens Food Group er et selskap i kraftig vekst. Med over 20 000 produksjonsheter spredd over hele landet er det et av de største matvare-selskapene i Kina, og blant de ti største kjøttprodusentene globalt. Selskapet er aktive innenfor blant annet forskning og utvikling, fjørfe- og svineproduksjon, kjøttforedling og biofarmasøytisk produksjon.

Grisene, ca 420 ungpurker og 30 ungråner, ble eksportert fra en av Topigs Norsvins kjernebesetninger i USA.

Siden 2003 har Norsvin Landsvinpopulasjonen i USA blitt vedlikeholdt med regelmessig forsendelse av sæd fra Norsvins avlsråner i Norge.

– Dette er en svært viktig avtale som vil bidra til å skaffe oss tilgang til et stort og voksende marked, sier Eik-Nes.

FAKTA

Topigs Norsvin

- // Resultat av fusjon i 2014 mellom nederlandske Topigs, og den internasjonale aktiviteten til Norsvin.
- // Med en produksjon på mer enn 1,6 millioner livpurker og over 9 millioner solgte sæddoser per år, er Topigs Norsvin en av de største svinegenetikkleverandørene på verdensmarkedet.
- // Hvert år produseres det mer enn 100 millioner slaktegris med Topigs Norsvin-genetikk.
- // Selskapet har et sterkt fokus på forskning og utvikling.
- // Topigs Norsvin er tilstede i mer enn 50 land med sine produkter.

Kjøttproduksjonen opp 2,5 prosent

I løpet av det første halvåret i 2017 blei det til saman produsert over 164 000 tonn kjøtt.

Det er 2,5 prosent meir enn i den tilsvarende perioden i fjor.

Det syner ny slaktestatistikk frå Statistisk sentralbyrå. Vel 40 prosent av den totale kjøttproduksjonen i første halvår 2017 var svinekjøtt, medan 32 prosent var fjørfe-kjøtt og 24 prosent storfekjøtt.

Rogaland aleine stod for 25 prosent av den totale kjøttproduksjonen i dei seks første månadene i år, medan produksjonen i Nord-Trøndelag og Hedmark utgjorde 14 og 13 prosent av totalen.

Frå første halvår 2016 til første halvår 2017 auka produksjonen av fjørfe-kjøtt med 5 400 tonn, medan det for svinekjøtt var ein nedgang i produksjonen på 1 900 tonn. Produksjonen av storfe- og sauekjøtt auka i den same perioden med respektive 300 og 200 tonn.

AniDry®

DES P

Unltron a/s

FJØSTEKNIKK

Det effektive tørr-hygienemiddelet

AniDry® er et dansk produkt, testet av internasjonalt anerkjente laboratorier

AniDry® er fosfatfritt og det er derfor PH-nøytral, slik at den ikke etser gulv og innredning, og enda viktigere ikke tørker ut dyrets tynne hud, som kan forårsake sprekker, som igjen kan forårsake bakterier og føre til infeksjoner og sykdom.

All bruk av hansker er overflødig.

AniDry® er skånsom mot sine omgivelser, men har en veldokumentert effekt overfor bakterier som E-coli, Salmonella, Campylobacter, Staph. aureus, Streptococcus uberis og Aspergillus niger.

AniDry® begrenser lukten av ammoniakk til et stadium der dyr og mennesker kan bevege seg i fjøset uten lukt og luftveisproblemer.

AniDry® absorberer fukt og veske, og er derfor spesielt virksom under de våte vintermånedene og evtnt. regnfulle somre.

AniDry® desinfiserer fjøsmiljøet, reduserer smittepresset og dermed sørger for en friskere besetning.

AniDry® kan brukes til nesten alle husdyr (unntatt sau og geit), og er nesten uunnværlig for profesjonelt dyrehold.

AniDry® skader verken mennesker eller dyr.

Anvendelse

Bruk en håndfull AniDry® per. m2 to ganger i uken er tilstrekkelig til å opprettholde et tørt og sunt klima. I spesielt fuktige fjøs eller ved sykdom anbefale å bruke AniDry® hyppigere. Når du er i tvil eller har problemer ta kontakt med oss, vi har kanskje erfaringer som kan hjelpe deg videre. AniDry® leveres i sekker a 25 kg.

Ring oss på 901 05 132

eller klikk deg inn på www.fjosteknikk.no

Pluss

Mot i brystet, vett i pannen, stål i ben og armer!

Jerntilskudd til smågris

Smågrisen blir født med liten jernreserve som dekker kun jernbehovet de første 2-3 levedagene. Melka til purka inneholder også lite jern og dekker kun 10% av smågrisens behov.

Jerntilskudd fra Felleskjøpet

- **Pluss Jernstarter.** Pasta som gis rett i munnen første levedøgn.
- **Pluss Tørt Jerntilskudd.** Fra 2. levedøgn til avvenning.
- **Pluss Flytende Jerntilskudd.** Fra 1. levedøgn til avvenning.
- **Pluss Smågristorv.** Fra 2. levedøgn til avvenning.

De fleste bakterietyper som kan gi infeksjoner hos smågris er avhengig av jern for å leve. Det anbefales å avslutte jerntilførsel til smågris ca. 4 dager før avvenning.

...slike griser, det vil gamle Norge ha!

www.felleskjopet.no • www.fkra.no

Felleskjøpet

Dyrevelferd og atferd på agendaen i Vestfold

Halebiting i tre trinn

Hva karakteriserer en halebiter? Hva karakteriserer den som blir bitt? Og hvordan kan sykdom påvirke disse forholdene?

TONE SÆTER, NORTURA

Dette var tre av flere spørsmål som ble tatt opp under grisekaféen på Skjærestua i Vestfold tidlig i oktober. Professor og atferdsbiolog Andrew Janczak fra NMBU snakket over temaet «Forskning på halebiting, utvikling av halebiting, årsaker og tiltak».

Han fortalte at det nå er satt i gang et europeisk nettverksprosjekt som koordinerer tiltak mot skadelig atferd.

Arbeidsområdene er disse:

- 1) Avl og genetik
- 2) Miljø
- 3) Helse

(Les mer på <http://farewelldock.eu/>. Halebiting er en stor utfordring – også i EU).

TRE TYPER

I følge Andrew er det er tre typer av halebiting:

- 1) To-trinn: Småtygging → blodsmak
- 2) Plutselig, kraftig: Konkurranserelatert (små puslete hunddyr – biter for å slippe til i matfatet selv).
- 3) Fanatisk: Oppsøker andre for å bite. Minner om tvangslidelse. Biter mange per minutt. Stressgener – mangler i føret?

NOEN INDIKATORER

Noen tidlige indikatorer på halebitingsutbrudd kan være:

- Flere uker før utbrudd;
- // Redusert antall besøk ved fôringsapparater
- Dager til uker før utbrudd
- // Aktivitetsøkning og rastløshet
- Dager før utbrudd:
- // Halebiting
- // Rask logging
- // Grisen trekker halen nedover

MATTILSYNET FORNØYD

Det var som sagt atferd og velferd som var tema på årets andre grisekafé, der 40 stykker møtte opp. Mattilsynet i Vestfold representert ved veterinærene Iselin Jahre Hegna og Anne Dorthe Wold. Konklusjonen etter tilsyn av svinbesetninger i Vestfold er at dyrevelferden er svært godt ivaretatt. De vanligste avvikene var mangelfull service av brannvarslingsanlegg og kontroll av det elektriske anlegget.

Våt talle, utydelig skille rein/urein sone, dårlig lys og mangler v/vanntilførsel er andre eksempler på forbedringsområder. Folk har sykebinge, men oppfølgingen kan være noe mangelfull. Oppfordringen er å ta en beslutning. Hvis grisen ikke har utsikter til bedring bør den avlives. Rotemateriale er også viktig, og flis kan regnes med her.

NYE MRSA-REGLER

Med tanke på MRSA er det et nytt regelverk på gang, som kommer ut på

TRE TYPER: Det er tre typer av halebiting, avhengig av hvor kraftig det arter seg, i følge atferdsbiolog Janczak. (Foto: Bente Fredriksen)

høring i oktober. Her kan det komme krav til beskyttelsesutstyr og liknende. Ikke uventet var det en del synspunkter fra publikum på dette. Hvor lenge er man trygg etter å ha testet seg? Svaret er at det er vanskelig å si. En må ta en vurdering av situasjonen. Har du vært ute og reist? Test deg.

Iselin og Anne tok også grundig for seg transportsikkerhet. Når kan dyr transporteres? De viste en rekke eksempler, både med bilder og film, og delte ut en norsk veileder om emnet. Det var bred enighet om at ansvaret hovedsakelig ligger hos dyreeieren. Det er hun eller han som kjenner dyra best. Tviltilfeller må vises frem før opplasting. Husk å si fra om spesielle forhold allerede ved innmelding. Det kan tilrettelegges med egen bunge og liknende. Reaksjoner for brudd på reglene er i all hovedsak kommunikasjon med dem det gjelder, men ved for eksempel gjentakelser og grove brudd kommer tøffere reaksjoner på tale, som for eksempel gebyr. Er du i tvil om et dyr kan sendes, ta kontakt via veterinærtelefonen på slakteriet.

NOTIS

Ønsker økte fødselsvekter

En av utfordringene med stadig økende kullstørrelse er fallende fødselsvekter. Det påvirker evnen til å overleve og produktiviteten, skriver Jacob Dall, faglig ansvarlig for svin i Vitfoss, i Hyologisk. Et fransk konsept (EmbryLac) undersøkes nå med tanke på om det kan hjelpe til å øke fødselsvekten på ernæringsmessig måte.

Seges har tidligere undersøkt fødselsvekter. Med utgangspunkt i Seges' undersøkelse er verdien av økt fødselsvekt på 100 gram per gris cirka 200 danske kroner per årspurke med dagens priser.

RF/GP SYSTEMINNREDNINGER

 Utviklet og produsert i Norge

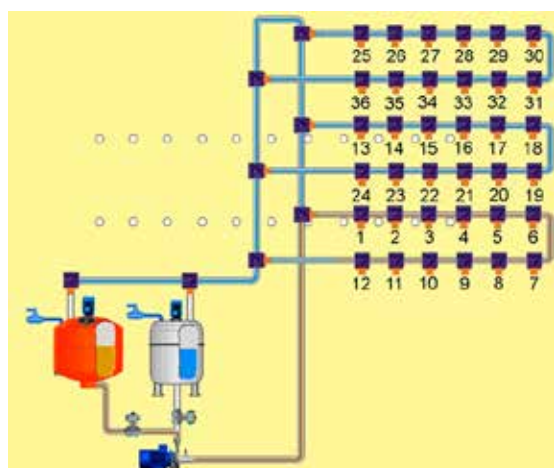
- ◆ Tett og robust
- ◆ Rustfrie stolper og beslag
- ◆ For alle driftsløsninger og driftsopplegg. Samt raser og størrelser.
- ◆ Nytt smågrishjørne i ulike utførelser, optimal betjening og håndtering av dyra
- ◆ Forum Flex versjon med mulighet for fiksering ved grising
- ◆ Skiller leveres prefabrikkert på mål ferdig montert med angitt fall.
- ◆ Skreddersøm, spesial etter ønske.
- ◆ Stort utvalg tilbehør

SKIOLD

Etabl. 1877—140 års jubileum

Foring - Klima - Mølleri/kornbehandling

Skiold DM fortdeling gir deg mulighet for å styre mølle/ blandelegg, tørrforing, multifase foring, våtforing inklusiv restløs i en og samme styring med oversiktlig og brukervennlig betjening. Våtforing med automatisk regulering av formengde til slaktegris

Skiold Klimastyring deg full kontroll på klimaet i grishuset. Kostnads-effektiv og enkel bruk . Ulike løsninger for filtrering av innluft mhp. SPF, inngår og i programmet.

Reime Landteknikk

Lidenskapelige og kompetente folk

Tlf. 51 56 10 80

www.rlteknikk.no

Fortsatt lavere lønnsomhet

Til tross for bedre produksjonsresultater er det fortsatt lavere lønnsomhet denne høsten enn høsten 2016, særlig for smågrisprodusenter og satellitt-besetninger. Svinekjøtt-prisen er cirka én krone lavere per kilo, og smågris-prisen 50–60 kroner ned.

MÅLFRID NARUM
fag- og seminsjef Norsvin

MARKEDET

I rapportene fra markedsregulator går det fram at produksjonen av svinekjøtt så langt i år (uke 41) ligger 1% under fjoråret. Salget er på samme nivå som fjorårets. Etter at 1262 tonn er importert, har vi så langt et markedsoverskudd på 2139 tonn. Reguleringslaget er nå på 1277 tonn, etter at 1686 tonn er eksportert via WTO-kvoten. Engrosprisen ligger nå 45 øre under målprisen, og det trekkes fortsatt 150 øre i omsetningsavgift. Hittil i jordbruksavtaleåret ligger prisen 79 øre under målpris

PRISER

Prisen på svinekjøtt økte med 80 øre per kg i løpet av oktober, og vi forventer en tilsvarende prisnedgang i desember. Smågrisprisen var i juni nede i 760 kr før det i juli ble en prisoppgang til 810 kr. I september ble prisen redusert til 770 kr i tråd med prisnedgangen som planlegges på

	Mnd	Vekt	Slakt pris	Smågrispris Kjøp*	Smågrispris	Før kr per FEn**	DB slaktegris	DB smågris	DB kombinert	DB per kull satellitt
2010		78,42	20,88	608	739	3,00	233	9024	15094	3051
2011		79,1	21,35	622	772	2,96	278	10448	17081	3450
2012***		78,3	22,80	752	766	3,00	252	10719	17691	3572
2013		75,2	21,91	687	675	3,14	221	8429	14593	2812
2014	okt	79,0	24,45	764	815	3,34	293	11215	18034	3847
	nov	79,0	24,95	817	860	3,33	282	12239	18983	4193
	des	75,0	24,70	819	860	3,33	225	12177	17672	4179
	snitt	76,9	22,93	713	757	3,30	234	9914	15361	3372
2015	jan	80,2	24,73	815	877	3,35	295	12230	18720	4138
	feb	79,9	25,08	860	880	3,37	269	12202	19086	4130
	mars	79,9	25,08	860	880	3,40	262	12113	18850	4103
	april	81,1	25,82	877	880	3,42	309	12092	20290	4092
	mai	80,7	25,90	880	880	3,43	306	11970	20168	4092
	juni	79,7	25,89	880	880	3,44	289	12026	19975	4092
	juli	80,0	25,96	880	895	3,45	290	12529	20171	4135
	aug	80,7	25,93	880	920	3,46	292	13079	20181	4329
	sept	80,9	25,92	880	902	3,40	306	12863	20728	4237
	okt	81,4	26,42	895	880	3,35	348	12428	22167	4061
	nov	81,8	26,64	920	880	3,34	348	12372	22690	4039
	des	79,1	26,33	902	880	3,36	311	12323	21346	4017
snitt	80,5	25,81	877	886	3,40	302	12352	20364	4122	
2016	jan****	82,6	26,07	880	920	3,38	303	12305	20003	4015
	feb	81,8	26,22	880	920	3,40	303	12229	19934	3994
	mars	82,0	26,22	880	910	3,41	301	11945	19838	3900
	april	81,5	26,27	920	867	3,42	257	10951	19806	3531
	mai	80,9	26,20	920	850	3,44	242	10496	19414	3379
	juni	78,8	26,06	910	850	3,46	216	10448	18536	3362
	juli	78,0	25,64	867	859	3,48	196	10930	17368	3497
	aug	78,3	25,60	850	870	3,50	211	11140	17262	3574
	sept	79,0	25,58	850	849	3,46	222	10840	17756	3476
	okt	79,9	26,11	859	839	3,42	274	10717	19381	3417
	nov	80,3	26,29	870	793	3,40	286	9579	19906	3010
	des	77,0	25,89	849	780	3,40	241	9220	18270	2894
snitt	80,0	26,01	878	859	3,43	254	10900	18956	3504	
2017	jan	80,9	24,46	839	780	3,40	174	9144	16311	2844
	feb	80,5	24,55	793	780	3,39	227	9155	16471	2852
	mars	80,3	24,62	780	780	3,38	247	8973	16467	2885
	april	80,2	24,55	800	800	3,37	244	9020	16423	2907
	mai	80,3	24,56	780	779	3,37	243	8939	16357	2883
	juni	79,6	24,56	780	760	3,40	232	8386	16021	2700
	juli	79,5	24,57	800	798	3,42	218	9688	16642	3103
	aug	79,4	24,56	779	810	3,44	234	9967	16455	3179
	sept	79,7	24,49	760	788	3,42	254	9584	16676	3037
	okt	79,7	25,12	798	770	3,40	271	9204	18102	2886
	nov	79,6	25,29	810	770	3,40	272	9198	18426	2873
	des	77,0	24,79	788	770	3,41	227	9045	16636	2858
snitt	79,7	24,68	792	782	3,40	237	9192	16749	2917	

* Noteringspris 3 måneder tidligere

** Pris slaktegrisor, beregnes ut i fra priser siste 3 måneder

*** prisøkning 1,5 kr som følge av endring i smågrispris og kombitillegg

**** Prisøkning 40 kr på smågris som følge av redusert kvantumstillegg.

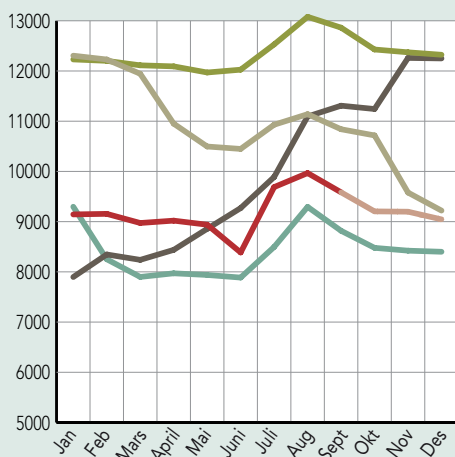
Pris på slakt er ikke sammenlignbar med tidligere, siden prisoppbyggingen er endret (justert avregningspris pga redusert kvantumstillegg).

Puljetillegg, kvantumstillegg, Edelgristillegg, vekttillegg og omsetningskostnader er ikke inkludert i smågrisprisen i tabellen, men inngår i beregningen av dekningsbidrag.

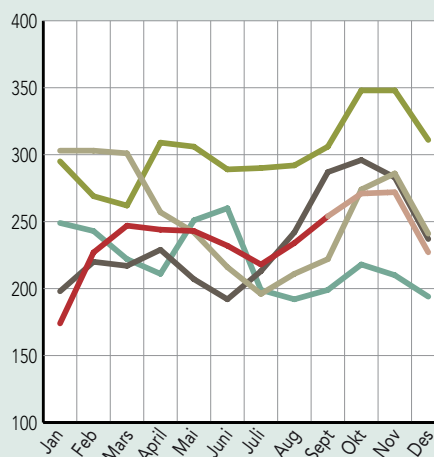
I prisen på slakt som oppgis i tabellen er Edelgristillegget inkludert, mens puljetillegg, kombitillegg og kvantumstillegg på slakt kommer i tillegg og inngår i DB-beregningene. Godtgjørelse for redusert slaktevekt inngår heller ikke i prisen i tabellen, men inngår i DB-beregningen.

Eventuell etterbetaling på smågris/slakt og årsbonus på kraftfôr er ikke inkludert i beregningen av dekningsbidragene.

DB smågrisproduksjon

DB slaktegris

slakt i desember. Vi fikk en sesongmessig nedgang i førprisene på 7-8 øre per kg. fra 15. august til 15. september. Hvis prisene øker med ca. 2 øre per kg. videre fram mot sommeren 2018, vil førprisene i dette avtaleåret ligge ca. 5 øre per FEn over forrige år. Målpris på bygg og havre økte med henholdsvis 6 og 5 øre per kg i årets jordbruksavtale.

ENDRINGER I KALKYLENE FRA 1. JULI

Vi har som nevnt i forrige Grisebørs gjort noen endringer i forutsetninger i kalkylene fra 1. juli. Når det gjelder effektivitet i smågrisproduksjon er det 2016- resultater fra bruksbesetninger i Ingris som legges til grunn. Fra 2015 til 2016 så vi igjen en god økning i gjennomsnittlig ytelse per årspurke, og antall beregna avvente smågriser per årspurke økes derfor i vår kalkyle fra 25,2 til 25,8 fra 1. juli. Vi forutsetter 11,9 avvente smågris per kull, og 2,16 kull per årspurke og en tapsprosent på 1,6 i smågrisperioden og 2,5 prosent i slaktegrisperioden. Vi regner dermed 25,4 solgte smågriser i smågrisproduksjon, og 24,7 solgte slaktegriser per purke i kombinert produksjon.

For slaktegrisperioden har vi også basert oss på Ingrisresultater fra 2016. Vi regner med 2,65 FEn per kg tilvekst i kombinertproduksjon ved slaktevekt på 79 kg. I ren slaktegrisproduksjon regner vi 2,69 FEn per kg tilvekst. Ved endret slaktevekt på +/- 1 kg antar vi et endret fôrforbruk per kg tilvekst i slaktegrisperioden på +/- 0,01 FEn. I perioden fra avvenning til 31,6 kg regner vi med et fôrforbruk på 1,92 FEn

per kg tilvekst. Vi har lagt dette litt over snittet i Ingris, siden det er svært få besetninger som bidrar med data fra smågrisperioden, og vi antar at disse besetningene kan ha noe bedre resultater enn øvrige besetninger.

I satellittproduksjon er det faste tillegg for purkeleie satt til kr 1780 fra 1. juli, når produksjonen er 25,4 solgte smågriser per årspurke. Dette gir ei purkeleie på 4300 kr ved smågrispris på 770 kroner.

LØNNSOMHETEN

Lønnsomhetsprognosen for 2017 viser en nedgang i lønnsomheten, sammenlignet med 2016, til tross for at vi regner med lavere fôrforbruk hos slaktegris og flere avvente per årspurke. Dette skyldes både redusert svinekjøtt og smågrispris og økte kostnader. Nedgangen i dekningsbidrag er prosentvis størst hos smågrisprodusenter og satellitter med de forutsetningene

som er lagt til grunn. 2. halvår viser imidlertid noe bedre tall enn 1. halvår i alle produksjonene, siden vi har lagt inn de økte effektivitetstallene i kalkylene fra 1. juli.

Vær oppmerksom på at prisene som oppgis i tabellen på smågris og slakt ikke er sammenlignbare over tid, siden prisoppbyggingen har vært endret. For smågris er det noteringsprisen som oppgis i tabellen. Fra januar 2016 ble kvantumstillegget på smågris redusert, og noteringsprisen økte tilsvarende (40 kr). Pris på slakt som oppgis i tabellen inkluderer Edelgristillegget. Puljetillegg, kombitillegg og kvantumstillegg på slakt kommer i tillegg til prisen i tabellen, men inngår i DB-beregningene. Fra januar 2016 ble kvantumstillegget redusert med cirka 60 øre per kg, og avregningsprisen ble økt tilsvarende.

Strøjern til smågris

Triple-FER er et jerntilskudd som strøs i bingen og stimulerer rodetrangen

- Triple-FER inneholder lett opptakelig jernkomponenter, diarehemmende stoffer, melkesyrebakterier og vitaminer, stimulerer opptaket av jern.
- Triple-FER strøjern erstatter anvendelsen av jerninjeksjon eller pastatildeling ved tre tildelinger pr. kull.
- Tildelingen er enkel ved at pulveret strøs på gulvet.

Nærmeste forhandler på www.husdyrsystemer.no

Vi ønsker deg og din gris

Nortura tilbyr:

- best gris
- beste merkevarer
- best livdyrtilbud
- best rådgivingstilbud
- prisledende leveringsvilkår

Edelgris er markedets beste smågris.

Les mer på medlem.nortura.no eller ring ditt lokale **medlemssenter**.

Måselv 800 80 140
Malvik 800 30 303
Forus 800 33 315

Førde 800 30 360
Sandeid 800 33 455

Tønsberg 800 33 227
Rudshøgda 800 81 082

Nortura
bondens selskap

Slår oftere til mot dårlig dyrevelferd

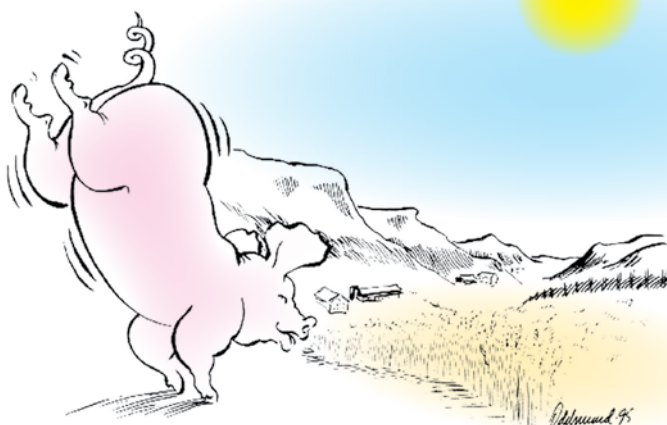
Flere dyreeiere enn tidligere fått overtredelsesgebyr, blitt politianmeldt eller fått forbud mot å ha dyr, viser en ny rapport fra Mattilsynet for 2. tertial. Antallet bekymringsmeldinger fortsetter også å øke.

I perioden mai-august i år var Mattilsynet ute og førte tilsyn med dyrevelferden i 2556 dyrehold. Det er 159 flere enn samme periode i fjor. I 45 prosent av dyreholdene ble det funnet ulike brudd på regelverket.

– Funnene viser ikke totalbildet av hvordan dyr i Norge har det, men gjelder de dyreholdene der det er størst risiko for at dyra ikke blir godt nok tatt vare på. Tallene omfatter både små og store regelbrudd, og et regelbrudd betyr ikke alltid at dyra er påført lidelse. I mer enn halvparten av de dyreholdene våre inspektører var på tilsyn i, ble regelverket om dyrevelferd fulgt, sier Torunn Knævelsrud, som leder seksjon dyrevelferd i Mattilsynet.

FLERE TILTAK I SVINEHOLD

I år er det flere dyrehold med svin, sau og fjærfe som har fått besøk av Mattilsynet enn i samme periode i fjor.

– Det er særlig i dyrehold med svin, men også sau og storfe, at Mattilsynet har satt i verk tiltak for å få dyreeierne til å rette opp forholdene for dyra sine. For svin er det også en økning i hastedtak. I hele 44 prosent av 75 saker var bruddene på regelverket så alvorlige at Mattilsynet måtte fatte hastedtak, mot 30 prosent i fjor, sier Torunn Knævelsrud. Hun mener økningen kan skyldes at Mattilsynet nå gjennomfører en egen tilsynskampanje i Rogaland rettet mot slaktegriser.

ALVORLIG VANSKJØTSEL I 12 DYREHOLD

Inspektørene i Mattilsynet registrerte i denne perioden alvorlig vanskjøtsel av dyr i 12 dyrehold. I hele 2016 ble det registrert vanskjøtsel i 42 dyrehold.

– Selv om hvert tilfelle er ett for mye, mener vi tallet er lavt sett opp mot det totale antallet dyrehold, sier Torunn Knævelsrud.

FLERE BEKYMNINGSMELDINGER

Et viktig grunnlag for å oppdage dyr som lider, er bekymringsmeldinger fra publikum. Mattilsynet fikk 3984 bekymringsmeldinger om dyrevelferd i 2. tertial 2017. Tallene for tilsvarende periode i 2016 var 3495, og 3161 i 2015.

– Bekymringsmeldingene er en viktig kilde til å oppdage risikodyrehold, særlig når det gjelder kjæledyr. Vi oppfordrer alle som kjenner til dyr som lider om å melde fra via varslingsknappen på mattilsynet.no, sier Torunn Knævelsrud.

Fortsatt lavt forbruk av antibiotika i Norge

Det er store forskjeller i salgstallene av antibiotika mellom europeiske land.

Norge ligger aller lavest med 2,9 mg/per kg kjøtt, etterfulgt av de nordiske landene.

Arbeidet med å redusere bruk av antibiotika i matproduksjonen gir resultater. En fersk rapport fra det europeiske legemiddelverket viser at den totale omsetningen av antibiotika har gått ned med 13,4 prosent fra 2011 til 2015. I 2015 deltok 30 europeiske land i undersøkelsen, men kun 25 land har sendt inn data i hele femårsperioden. Norges bruker altså fortsatt minst antibiotika sammenliknet med 30 andre europeiske land.

De landene som har de høyeste salgstallene, som Kypros og Spania, ligger på over 400 mg/per kg kjøtt. Enkelte av landene hadde ikke gode nok metoder for innsamling og rapportering av data.

– Det er bra at vi makter å halde resistensproblemet på eit lågt nivå i vårt eige land. Måla i regjeringa sin strategi på dette området er redusert og riktige bruk av antibiotika, auka kunnskap om kva som driv utvikling og spreing av resistens, seier landbruks- og matminister Jon Georg Dale. Det er ein klår samanheng mellom høgt forbruk av antibiotika og førekomsten av resistens. Eg er svært bekymra for den globale utviklinga. Andre land i Europa nyttar til dømes 50 gonger meir antibiotika per kilo kjøtt enn Noreg, seier Dale.

BEDRE FOR KYLLING

Veterinærinstituttet presenterte nylig årets NORM-VET-rapport som gir en årlig status for antibiotikaresistens hos dyr, i mat og i fôr. Årets resistensrapport viser at forekomsten av antibiotikaresistente bakterier i kylling er blitt enda lavere. Norsk kylling har aller lavest forekomst av resistente bakterier i Europa. Det var i 2016 at fjørfenæringens utfasing av narasin i fôr ble fullført.

Det stabilt lave forbruket av antibiotika til matproduserende landdyr de siste årene gikk ytterligere ned med 2 prosent siden 2013. Salg av veterinære antibiotika til kjæledyr viser en nedgang på 24 prosent i perioden 2013–2016.

MAURITZ AARSKOG
advokat og partner i Østby Aarskog
Advokatfirma AS.

//JUSSPALTEN//

Konsesjon til erverv av fast eiendom

Juss, politikk eller ren tilfeldighet?

Uenigheter knyttet til jakt er ikke uvanlig. Det kan skyldes ulike oppfatninger, eller usikkerhet om rettsforholdene i utmarka. Videre kan det skyldes interessekonflikter eller manglende samarbeid mellom de jaktberettigete om hvordan jaktrettighetene skal utnyttes.

Omsetning av fast eiendom er som utgangspunkt betinget av at erververen får innvilget konsesjon. Konsesjonsfrihet krever særlig unntakshjemmel. Unntak gjelder for det første for enkelte ubebygde arealer og bebygd eiendom som ikke er over 100 dekar og som ikke har mer enn 35 dekar fulldyrka eller overflatedyrka jord. Videre gjelder det unntak for erververe som er odelsberettigete eller er gift med selgeren eller på nærmere angitte måter beslektet eller besvogret med selgeren. Også statens erverv av fast eiendom er unntatt konsesjonsplikt. Det samme gjelder i visse tilfeller for fylkeskommuner, kommuner og banker.

Konsesjonsreglene følger av lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) fra 2003. Loven har til formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å oppnå et effektivt vern om landbrukets produktionsarealer og slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet. Reglene er politisk omstridt, under press og heller ikke er praksis fra forvaltningen nødvendigvis ensartet. Det kan derfor være berettiget å reise spørsmål om det er juss, politikk eller ren tilfeldighet som i størst grad påvirker utfallet av den enkelte konsesjonsbehandling. Summen av lite informasjon om regelverket, skiftende politiske syn og lokale forskjeller kan i hvert fall utgjøre en betydelig risiko for den enkelte erverver av fast eiendom.

Søknad om konsesjon skal sendes ordføreren i den kommunen der eiendommen ligger. Søknaden avgjøres i utgangspunktet av kommunen med Fylkesmannen som klageinstans. Det er opp til forvaltningen om konsesjons-søknaden skal innvilges og om det i så fall skal settes vilkår for innvilgelse. Forvaltningsvedtak kan prøves for domstolene, men overprøvingen er begrenset til en gyldighetskontroll.

Konsesjonsprosessen er slik at det skal søkes om konsesjon først etter at kjøper og selger har inngått avtale. Dette kan by på overraskelser, for hva skjer hvis kjøpers søknad om konsesjon deretter ikke blir innvilget? I forarbeidene til den forutgående konsesjonsloven fra 1974 gikk det fram at «*det vil derfor bero på en tolkning av avtalen i hvert enkelt tilfelle om avtalen kan fragås dersom uttrykkelig forbehold om dette ikke er tatt.*» Høyesterett har uttalt seg om dette spørsmålet etter ikrafttredelsen av den nåværende konsesjonsloven fra 2003. I dommen inntatt i Rt. 2012 s. 18 framgår i avsnitt 74 blant annet at:

«*En overdragelsesavtale blir ikke ugyldig av at konsesjon nektes, og lovens hovedregel er at kjøper har konsesjonsrisikoen så lenge intet annet er avtalt. Muligheten for at konsesjonssøker kan bli påført tap vil da regelmessig være der.*»

Mitt klare råd til alle konsesjonssøkende erververe av fast eiendom er derfor å forsøke å få inntatt et eget punkt i kjøpsavtalen som overfører konsesjonsrisikoen til selgeren. I så fall kan kjøperen gå fra avtalen dersom konsesjon ikke blir innvilget. Videre vil det kunne gi grunnlag for nye prisforhandlinger med selgeren dersom konsesjon ikke blir innvilget av den årsak at den avtalte prisen blir funnet å være for høy. Dersom kjøperen ikke har sørget for å innta et slikt punkt i kjøpsavtalen så kan ikke kjøperen gjøre annet enn å appellere til selgerens gode vilje om å gjøre om handelen. Alternativt må kjøperen overdra eiendommen til noen andre som kan få konsesjon eller som ikke trenger konsesjon. I verste fall må kjøperen da akseptere å ta et betydelig økonomisk tap ved resalget.

Nytt fjøs?

Hos oss får du gunstig landbruksfinansiering
– med **kundeutbytte**.

sb1ostlandet.no

SpareBank
ØSTLANDET

SIDE 23		www.bergerud-gaard.no ole@bergerud-gaard.no Tlf. 91 84 50 04	Plastplater til alle formål.
SIDE 20/33 BAKSIDEN		www.felleskjopet.no Felleskjøpet Agri Tlf. 03520 www.fkra.no FK Rogaland Agder Tlf. 51 88 70 00	Felleskjøpet er hovedleverandør av drifts- midler til Norsk landbruk. Våre viktigste produktområder er korn, kraftfôr, plantekultur, maskin, butikkvarer, innendørsmekani- sering og faglig kompetanse.
		www.fiska.no post@fiska.no Tlf. 51 74 33 00	Norges største private leverandør av kraftfôr med sterkt fokus på kostnadseffektiv drift og bondens lønsomhet.
SIDE 3/15		www.fjossystemer.no Øst, Fåvang Tlf. 61 28 35 00 Sør, Våle Tlf. 33 30 69 61 Vest, Nærbø Tlf. 51 43 39 60 Midt-Norge, Heimdal Tlf. 72 89 41 00	TOTALLEVERANDØREN av komplette løsninger for landbruket. Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov! – Ta kontakt for prosjektering og tilbud.
SIDE 7/33		www.fjosteknikk.no roald.kverme@fjosteknikk.no Tlf. 901 05 132	Bedre for dyra – bedre for bonden! Fjosteknikk har gode løsninger i innendørsmekanikk. Forhandler det restløse føringssystemet fra WEDA.
		www.furusetth.no furusetth@furusetth.no Tlf. 63 97 70 10	Vi legger vilkårene til rette for et godt samarbeid!
SIDE 21/37		www.husdyrsystemer.no post@husdyrsystemer.no Tlf. 38 11 81 00	Mambo grisemor og automix. Melkeerstatning og startfôr. Innredning, utgjødsling og ventilasjon.
		www.if.no/landbruk Tlf. 815 11 526	If har hjulpet bønder med landbruksforsikring i mange år. Ta kontakt med en av våre erfarne medar- beidere over hele landet.
		www.norsk-slakt.no per-arne.nesjan@norsk-slakt.no Tlf. 74 08 37 00	Ønsker mer gris! Vi har svært konkurransedyktige betingelser!
SIDE 38		http://medlem.nortura.no Tlf. 03070	Ditt eget selskap!
SIDE 2		www.norgesfor.no post@norgesfor.no Tlf. 22 40 07 00	Kraftfôr til alle dyreslag, såvarer, korn, gjødsel, plantevern og butikkvarer. Faglig kompetanse.
SIDE 27		www.osid.no post@osid.no Tlf. 62 49 77 00	OS ID utvikler og produserer øremerker for husdyr. Merkene sikrer dyrets identitet og legger grunnlaget for sporbarhet gjennom hele verdikjeden.
SIDE 43		www.plany.no sigbjorn@plany.no Tlf. 91 64 53 86	Kontakt oss for silopress, gjødsellager, flytedekke til gjødsellager og hetter og andre spesialsyddede presen- ninger for tildekking av maskiner og utstyr.
		www.prima.as post@prima.as Tlf. 51 79 86 00	Prima Jæren er opptatt av jærsk og norsk landbruk og har vært pådriver for å maksimere inntekten til bonden i Norges matfat.
SIDE 35		www.reime.no postagri@reime.no Tlf. 51 79 19 00	Landets største produsent av innredninger og rekvisita til husdyrrrom. Tilbyr også utstyr for gjødsel- behandling.
SIDE 7		www.skancke.no werner@skancke.no Tlf. 414 00 006	Barrikade epoxy systemer, Tapetsering, Gulvarbeid, Våtrom, Sparkling av gulv, Innvendig og utvendig malerarbeid.
SIDE 41		www.sb1ostlandet.no Tlf. 915 07 050	Hos oss får du gunstig landbruksfinansiering – med kundeutbytte

SKAPER LØNSAME LØYSINGAR

Fullt gjødsellager?

Få bedre kapasitet med PLANY Flytedekke!

Flytedekket vernar gjødsellageret mot nedbør, slik at du held kontroll på lagringskapasiteten. Flytedekket toler store krefter i eit tøft miljø og har lang levetid.

plany.no

Vi følgjer med på dei skiftande behova og utfordringane i landbruksnæringa og utviklar heile tida nye lønsame løysingar. Kontakt oss for silopress, gjødsellager, flytedekke til gjødsellager og hetter og andre spesialsyddre presenningar for tildekking av maskiner og utstyr.

Kontakt

SIGBJØRN NOTØY
sigbjorn@plany.no

Mob 916 45 386

UTGIVELSESPPLAN SVIN 2017:

NR.	MANUSFRIST	MATR.FRIST	UTGIVELSE	TEMANUMMER
1	16. jan	20. jan	03. feb	Føring
2	20. feb	24. feb	10. mar	
3	20. mar	24. mar	07. apr	Økonomi/ledelse
4	24. april	28. apr	12. mai	
5	29. mai	02. jun	16. jun	Kjøttindustri
6	14. aug	18. aug	01. sep	
7	18. sep	22. sep	06. okt	Energi og gjødsel
8	16. okt	20. okt	03. nov	
9	20. nov	24. nov	08. des	Bygg og inventar

ØKOKONGRESS

arrangeres den 8.–10. november 2017 på Røros med Rørosmeieriet og 13 andre bedrifter i spissen.

AVSLBESETNINGSMØTET

i Norsvin arrangeres i år på Scandic Hell, Stjørdal den 16.–17. november.

GRISFÖRETAGARDAGEN

arrangeres i Elmia, Jönköping, av Sveriges Grisföretagare, G&D, LRF Kött, SvKf og Svensk Kött den 22. november.

RÅDGIVERKURS INGRIS

Animalia og Norsvin arrangerer kurs om den nye tilvekstdelen i Ingris for rådgivere i slakteri og fôrbransjen 28. november på Scandic Ringsaker (Olrud).

FAGSEMINAR

arrangeres av Norsvinskolen i Hamar 29.–30. november.

DRIFTSLEDELSE

Kurs i driftsledelse arrangeres av Norsvinskolen 30. januar 2018 i Hamar.

Har du tips om møter, kurs, seminarer, utstillinger eller annet som har bredere interesse for svineprodusenter og andre i svinekjøttets verdikjede, send en e-post eller gi oss et vink! svin@norsvin.no

SVINEJOURNALEN |

NESTE NUMMER AV SVIN, NUMMER 9, KOMMER UT DEN 8. DESEMBER 2017

// Manusfrist: 20. november
 // Bestillingsfrist annonser: 20. november
 // Leveringsfrist annonsemateriell: 24. november

ANNONSEPRISER:

FORMAT	4-FARGER	2./3. OMSLAG
1/1	15.900,-	17.500
1/2	9.900,-	10.900
1/3	7.900,-	
1/4	6.900,-	7.500
1/8	3.900,-	
Baksiden	18.500,-	

LANDBRUKSLEVERANDØRENE:

	3 LINJER	5 LINJER
Enkeltinnrykk	1.800,-	2.300,-
5 innrykk	1.440,-	1.840,-
9 innrykk	1.260,-	1.610,-

FORMAT

Fødebingens favoritt -

Full pupp med FORMAT Fødsel!

FORMAT Fødsel er et spesiallaga overgangsfôr med optimal sammensetning. Blandinga sikrer en ideell effekt på fødselsforløp, fødselsvekt og råmelksproduksjon - uavhengig av fôringsmodell.

Optimal tilførsel av næringsstoffer:

- Høyt fiberinnhold
- Rikelig med lysin
- Gunstig mineralsammensetning

Gis som halvpart av daglig fôrasjon.

Anbefales brukt fra 3 uker før til 3-5 dager etter grising.

- Fordi hun fortjener det!